



**Financováno
Evropskou unií**

Operační program
Zaměstnanost plus

Výběr povolání bez stereotypů v Plzeňském kraji

Závěrečná evaluační zpráva

Projekt: Výběr povolání bez stereotypů v Plzeňském kraji

Číslo projektu: CZ_03.01.02/00/22_020/0000883

Vypracovala evaluátorka projektu: Alena Pařízková, Ph.D.



Obsah

Manažerské shrnutí.....	3
Stručný popis projektu a klíčových aktivit.....	5
Cíle projektu	6
Aktivity projektu	7
Design evaluace.....	8
Evaluační otázky.....	8
Popis designu.....	8
Metodologie.....	10
Zjištění.....	15
Základní demografické údaje	15
Úvahy o dalším studiu a budoucím povolání	16
Preference a představy spojené s pracovním zaměřením	18
Opakované dotazování.....	25
Hodnocení aktivit.....	32
Hodnocení dopadu aktivit	35
Závěry	37
Evaluační otázky.....	37
Doporučujeme	39
Seznam zdrojů	40
Přílohy	41
1. Metodologie - plán	41
2. Evaluační matice	44
3. Dotazník - první dotazování.....	47
4. Dotazník - opakované dotazování.....	52
5. Moderační scénář zaměřovaného skupinového rozhovoru	56
6. Osnova polostrukturovaného rozhovoru	58
7. Informovaný souhlas - vzor	59
8. Doplnující grafy a obrázky	60



Manažerské shrnutí

Studenti a studentky sice vnímají řadu oborů jako genderově neutrální, avšak genderové stereotypy stále významně ovlivňují jejich představy o „vhodných“ a „nevhodných“ povoláních. Dotazníková šetření a kvalitativní rozhovory s účastnicemi a účastníky aktivit ukázaly, že zatímco studentky projevují větší otevřenost a tendenci k genderově neutrálnímu vnímání, studenti vykazují výraznější genderovou vyhraněnost.

Klíčovými kritérii pro rozlišení na „mužská“ a „ženská“ povolání je vnímání fyzické síly (přisuzované mužům) a empatie/péče (přisuzované ženám). Studující sami reflektují, že genderově stereotypní vnímání některých oborů a profesí, stejně jako jejich vlastní volby, jsou ovlivněny obrazy a situacemi, s nimiž se setkávají již od dětství. Příkladem mohou být genderově definované hračky nebo přístup k předmětům ve škole. Jejich představy o vhodnosti povolání pro ženy a pro muže významně potvrzují lidé, s nimiž se v každodenním životě setkávají, a kteří tato povolání reprezentují.

Cílem projektu bylo snížit genderovou segregaci ve vzdělávání v Plzeňském kraji a přilehlých regionech a zvýšit zájem studentů a studentek o genderově nestereotypní studium. Z rozhovorů zejména vyplývá, že aktivitám v projektu se podařilo narušit zjednodušené stereotypní obrazy některých oborů a povolání.

V rámci projektu jsme realizovali čtyři typy aktivit: besedy, ukázkové dny, exkurze a stáže. Těchto aktivit se celkem zúčastnilo 751 studentek a 309 studentů středních škol z Plzeňského a částečně i Karlovarského kraje. Většina realizovaných aktivit byla hodnocena velmi pozitivně jak studujícími, tak vyučujícími. Ukázkové dny a exkurze získaly nejvyšší hodnocení díky možnosti přímého nahlédnutí do prostředí studia/praxe, zasvěcenému komentáři a aktivnímu zapojení studujících. Tyto aktivity mají největší potenciál ovlivnit vnímání oborů a motivovat k jejich zvážení.

Aktivity přispívají k větší otevřenosti a širšímu vnímání možností, i když často nevedou k přímé změně směřování studenta či studentky. Kvalita a atraktivita aktivity nemusí mít přímou souvislost s rozhodováním o oboru budoucího studia, nicméně pomáhají rozšiřovat povědomí o oborech mimo dosavadní zájem studujících.

V opakovaném dotazování u 542 účastníků a účastnic aktivit jsme zaznamenali smíšený posun v genderových stereotypech. Zatímco v hodnocení osobnostních charakteristik došlo k mírnému snížení genderové specifičnosti a zvýšil se podíl osob, které vnímají IT oblast a inženýrství jako povolání vhodná pro oba gendery (výraznější posuny jsme zaznamenali u mužů), u některých povolání stereotypně označovaných jako „ženská“ (např. uklízečka, zdravotní sestra) se genderová specifičnost naopak posílila (zejména v hodnocení žen).

Organizačně hodnotí studující i vyučující aktivity jako dobře zvládnuté. Oceňují komunikaci ze strany odborné pracovnice projektu a zajištění všech potřebných náležitostí pro účast na aktivitách (zejména dopravu).



Kritiku jsme zaznamenali ohledně rozdělování studujících a vymezování aktivit pouze pro dívky a pouze pro chlapce. Zejména někteří studující toto dělení vnímali jako nesprávné, protože omezovalo jejich možnosti účastnit se na aktivitách. Ze strany vyučujících bylo toto téma spojeno zejména s komplikacemi v naplňování rozvrhu.

Z našeho projektu vyplývá několik doporučení:

- Cílit na dřívější fáze vzdělávání: Reflexi genderových stereotypů a seznámení s rozmanitými obory je třeba zapojit již na základních školách, tedy v období, kdy jsou studenti a studentky ještě otevřenější a méně ovlivnění předchozími volbami a zaměřením škol, které studují.
- Zapojovat sloučené skupiny studentů a studentek: Doporučujeme neoddělovat dívky a chlapce během aktivit. Společná účast lépe odráží reálné budoucí pracovní prostředí, neposiluje stereotypy zdůrazněním podpory jedné oproti druhým (z důvodu netypičnosti volby) a pomáhá bořit stereotypy tím, že umožňuje setkání s experty/expertkami v genderově nestereotypních pozicích pro obě skupiny.
- Intenzivněji pracovat se spolupracujícími organizacemi. Aktivita projektu byly primárně zaměřeny na studující, ale méně bylo prostoru pro práci se samotnými experty a expertkami, kteří reprezentovali daný obor či povolání. Ačkoliv znají zaměření projektu, ne vždy jsou v této oblasti zkušení či mají dostatečnou podporu. Je tedy vhodné poskytnout expertům a expertkám, kteří reprezentují obory, větší podporu a školení v oblasti genderových stereotypů. U stáží zajistit lepší přípravu mentorů a mentorek pro vedení a vysvětlování úkolů studujícím.
- Omezit čistě teoretické besedy: Besedy bez praktické složky mají nižší motivační potenciál. Doporučujeme je vždy doplnit praktickými ukázkami nebo prohlídkami.
- Prioritizovat praktické aktivity s interaktivním přístupem: Na základě hodnocení ukázkových dnů a exkurzí doporučujeme zvýšit podíl aktivit umožňujících přímé setkání s prostředím a praxí jednotlivých oborů. Klíčový je interaktivní přístup umožňující dotazy a praktické vyzkoušení.
- Detailnější příprava informačních materiálů uzpůsobenou také pro distribuci mezi studující. Klíčovou osobou je vyučující, ten či ta předává studujícím informace získané od odborné pracovnice projektu. Vytvoření graficky atraktivní a přehledné infografiky obsahující přesný program, časový harmonogram a vytvořené medailonky zúčastněných osob/firem by mohlo vyučujícím poskytnout materiál k distribuci studujícím a ty současně efektivněji šířit informace mezi studující.



Stručný popis projektu a klíčových aktivit

Problém

Projekt reagoval na existenci genderových stereotypů uplatňovaných jak při volbě vysokoškolského studia, tak také spojené s trhem práce v České republice. Křížková a Sloboda (2009) ve své analýze popisují český trh práce jako silně segregovaný dle pohlaví. Zároveň tvrdí, že k drobným změnám dochází velmi pozvolna. V roce 2008 z celkového počtu 107 kategorií zaměstnání pracovala skoro polovina pracujících žen (45,7 %) v pouhých deseti kategoriích zaměstnání. Z těchto deseti kategorií zaměstnání je osm označováno jako tzv. feminizovaná povolání, jedná se tedy o ženami dominovaná zaměstnání (pracuje v nich více jak 70 % žen). Ženy nejčastěji pracovaly jako administrativní pracovnice, zdravotní sestry, učitelky ZŠ, uklízečky a prodavačky. Míra koncentrace mužů do několika hlavních zaměstnání je jen mírně nižší než u žen. V prvních deseti kategoriích, kde muži nachází zaměstnání, pracuje 40,8 % všech mužů. Také u nich platí, že osm z těchto kategorií jsou zaměstnání s naprostou převahou zastávaná muži (tvoří více jak 70% zaměstnanců). Muži nejčastěji pracují jako: technici, manuální pracovníci jako zámečníci a nástrojaři, opraváři, řidiči a policisté.

Studie Křížkové a Slobody sice mapuje situaci z roku 2009, resp. 2008 (k tomuto roku měli dostupná data), nicméně lze usuzovat, že k výrazným změnám od té doby nedošlo. Např. v základním školství pracovalo ve školním roce 2022/2023 pouhých 26 % mužů, ale na 1. stupni ZŠ to bylo pouhých 6 % a v oblasti předškolní výchovy je 1 % učitelů (ČSÚ 2023). Podobná situace existuje také ve zdravotnictví, kde v roce 2022 ženy tvořily 79 % všech odborných pracovníků a pracovníc. Mezi lékaři a lékařkami je sice poměr vyrovnaný (54 % žen), ale profese všeobecné sestry a porodní asistentky naplňují ženy v 99 % (ČSÚ 2023).

Příčina problému

Gender¹ funguje jako jeden z klíčových principů v sociálních interakcích a představách, které je ovlivňují. Lucie Jarkovská, Kateřina Lišková a Iva Šmídová (2010) představují význam genderu v rámci lidského jednání a voleb na základě práce francouzského sociologie Pierra Bourdieho. Základem jejich argumentace je koncept habitu, který dle Bourdieho formuje náš "praktický rozum, tedy naše porozumění sociálnímu světu a tomu, co v něm můžeme "rozumně" očekávat" (Jarkovská, Lišková, Šmídová 2010, 10) neboli "naděje se přizpůsobují vyhlídkám, aspirace možnostem" (Bourdieu 2000, 57 in Jarkovská, Lišková, Šmídová 2010, 10). "Genderový habitus nás tedy vede k genderově strukturovaným volbám, ačkoli neexistuje žádný formální systém příkazů a zákazů, a instituce, klíčové pro náš výzkum, tedy školství a trh práce, jsou manifestně otevřené všem bez rozdílu" (Jarkovská, Lišková, Šmídová 2010, 10).

¹ Gender označuje normativní očekávání spjaté s jednotlivými pohlavními kategoriemi. Tato očekávání jsou velmi často stereotypně přejímaná a ovlivňují jednání lidí dle jejich přináležení ke "své" pohlavní kategorii (Jarkovská, Lišková, Šmídová, 2010, 10).

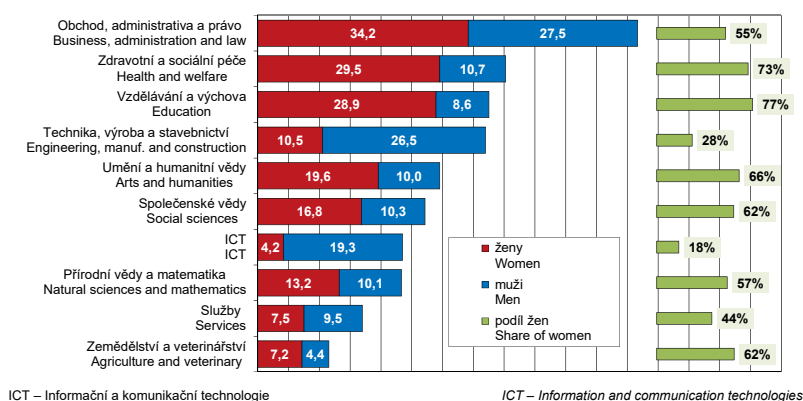


Studijní volby mužů a žen

Genderové stereotypy stále výrazně ovlivňují studijní volby mladých lidí v České republice. Ačkoli se od roku 2004 postupně mění poměr studentů a studentek na českých veřejných a soukromých vysokých školách a v roce 2022 studovalo na VŠ více žen (56 %) než mužů (ČSÚ 2023), jejich směřování do nabízených oborů ukazuje výrazné dělení studentů a studentek dle oborů vzdělávání.

Studenti dominují v technických oborech, kde studuje více jak dvojnásobek mužů oproti ženám. Dále muži převažují v oboru informační a komunikační technologie. Studentky výrazně převyšují studenty v oborech zdravotní a sociální péče, vzdělávání a výchova, viz. graf 3-19 (ČSÚ 2023). Tento zájem je úzce provázán s genderovým habitem, kdy jak bylo výše uvedeno se naděje a aspirace přizpůsobují očekáváním a možnostem, která před sebou vidíme. A naše zorné pole je výrazně, ačkoli částečně skrytě, ovlivněno “naším” genderem, tedy očekáváním spojenými s “naší” pohlavní kategorií.

Graf 3-19 Studenti vysokých škol v Česku podle skupin oborů vzdělávání v roce 2022 (tis. osob, %)
University students in Czechia by broad field of education in 2022 (thous. persons; %)



ICT – Informační a komunikační technologie

ICT – Information and communication technologies

Zdroj: ČSÚ 2023

Cíle projektu

Hlavním cílem projektu bylo snížení genderové segregace ve vzdělávání v Plzeňském kraji a přilehlých regionech a zvýšení zájmu studentů a studentek o genderově nestereotypní studium. U dívek se jedná o technické obory a ICT, u chlapců o obory pedagogické, zdravotnické a sociální práce. Tohoto cíle bude dosaženo pomocí několika dílčích cílů:

1. Vytvořením sítě relevantních aktérů pro eliminaci genderové segregace ve vzdělávání na úrovni Plzeňského kraje a přilehlých oblastí.
2. Zvýšení zájmu dívek o studium technických a ICT oborů na vysokých a vyšších odborných školách.
3. Zvýšení zájmu chlapců o studium oborů pedagogických, zdravotnických a oboru sociální práce na vysokých a vyšších odborných školách.



Aktivita projektu

Stanovené cíle jsme naplňovali pomocí realizace čtyř typů aktivit: besedy, ukázkové dny, exkurze a stáže.

Besedy

Besedy vedli odborníci či odbornice reprezentující propagovaný obor. Jejich výběr byl ovlivněn tím, aby jejich pozice v oboru nabourávala genderové stereotypy. Akce trvaly dvě hodiny a byli lokalizováni buď do prostoru zapojených firem či škol. Celkem proběhlo 30 besed se zapojením osmi subjektů.

Ukázkové dny

Ukázkové dny vždy probíhaly na pracovištích zapojených vysokých a vyšších odborných škol. Cílem bylo blíže seznámit studující s konkrétními obory v prostředí, kde se výuka přímo uskutečňuje. Nezbytnou součástí bylo aktivní zapojení studujících. Ukázkový den měl rozsah čtyři hodin. Celkem proběhlo 30 ukázkových dnů se zapojením šesti subjektů.

Exkurze

Cílem exkurzí bylo ukázat studujícím praxi daného oboru, tudíž směřovali do firem. Ve firmách se studujícím věnoval pracovník či pracovnice, součástí byla prezentace firmy a oboru, prohlídka provozu firmy. Důraz byl kladen na praktické aspekty fungování firmy. Časová dotace exkurze byla čtyři hodiny. Celkem proběhlo 16 exkurzí se zapojením šesti subjektů.

Stáže

Stáže byly jedinou individuální aktivitou projektu. Důraz byl tedy na individuální práci s každým studujícím, jeho zapojení do činnosti firmy, organizace či instituce pod vedením mentora a mentorky. Celkem proběhlo 60 stáží se zapojením 13 subjektů.

Partnerskými organizacemi podílejícími se na realizaci projektu byly: Západočeská univerzita v Plzni, Univerzita Karlova, Krajská hospodářská komora v Plzeňském kraji, Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií, s.r.o.



Design evaluace

Cílem evaluace je jednak zhodnotit, zda došlo u studentů a studentek středních škol k posunu genderových stereotypů u vybraných oborů, které reprezentovaly realizované aktivity. Jako druhý cíl si klademe zhodnocení efektivity realizovaných aktivit a jejich vliv na genderové stereotypy spojené s konkrétními obory.

Pro zodpovězení těchto otázek jsme zvolili smíšenou evaluaci, tedy postup kombinující dva typy evaluace - dopadu a procesu. Pro evaluaci projektu volíme neexperimentální design (field research) vedeným principy smíšeného výzkumu.

Evaluační otázky

1. Změnily se u studentů a studentek středních škol představy o “vhodných a nevhodných” studijních oborech pro muže a ženy z hlediska genderových stereotypů?
 - a. Jaké genderové stereotypy aplikují studující v kontextu studia a zaměstnání? Změnily se v průběhu projektu?
 - b. Jaké představy mají studující o svých budoucích oborech studia či povolání? Změnily se v průběhu projektu?
2. Jak hodnotí studenti a studentky realizované aktivity a jejich význam pro rozhodování o navazujícím studiu?
 - a. Zvýšil se zájem dívek o technické a ICT obory?
 - b. Zvýšil se zájem chlapců o studium oborů pedagogických, zdravotnických a oboru sociální práce na vysokých a vyšších odborných školách?
 - c. Jak studující hodnotí stáže? Jak stáž ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala?
 - d. Jak studující hodnotí ukázkové dny? Jak tato aktivita ovlivnila jejich představy o daném oboru?
 - e. Jak studující hodnotí exkurze? Jak tato aktivita ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala?
 - f. Jak studující hodnotí besedy? Jak besedy ovlivnily jejich představy o daném oboru?

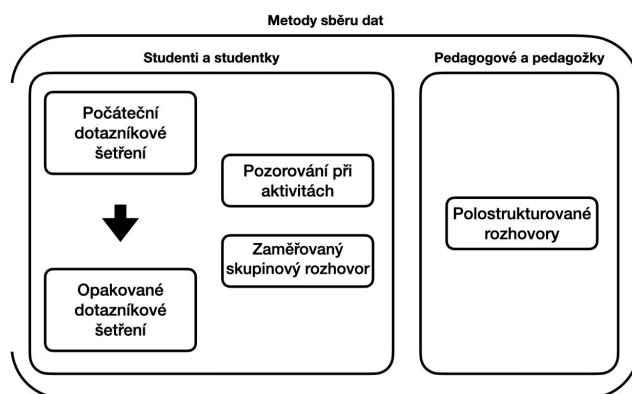
Popis designu

Ke zhodnocení dopadu projektových aktivit na postoje studentů a studentek se vztahují obě hlavní evaluační otázky. Evaluaci procesu, tedy to do jaké míry realizované postupy naplňují stanovené očekávání, vede pouze druhá evaluační otázka. Odpovědi na položené evaluační otázky a podotázky jsme hledali pomocí



opakovaných dotazníkových šetření a zaměřovaných skupinových rozhovorů² (focus groups discussions) se studujícími, kteří se účastnili projektových aktivit. Tyto výzkumné aktivity budou dále doplněny polostrukturovanými rozhovory s vyučujícími na spolupracujících středních školách a pozorováním při realizovaných aktivitách v rámci projektu.

Obr. 1 Schéma metod sběru dat



Volba smíšeného výzkumu se pro nás stala nezbytnou, neboť v rámci kvantitativního dotazníkového šetření jsme chtěli zmapovat posun ve stereotypch a pomoci zaměřovaných skupinových rozhovorů chceme posoudit význam realizovaných aktivit na případné změny od dalších vlivů, které mohou na tyto představy také působit. U cílové skupiny máme na mysli zejména vliv vrstevníků, sociálních sítí a případně školy (Hladů, 2008; Hladů, Drahoňovská 2012). Předpokládali jsme, že škola se například tématu může také věnovat v jiných učebních osnovách či jiných aktivitách mimo tento projekt. Proto jsme dotazníkové šetření doplnili o dvě již zmíněné sady rozhovorů, které poskytly větší prostor pro studenty a studentky (a jejich pedagogy a pedagožky), aby mohli nejen zhodnotit své zkušenosti s aktivitami ale také reflektovat své myšlenky a postoje týkající se jejich budoucích voleb o studiu či zaměstnání. Další doplňkovou metodou sběru dat bylo nestrukturované a nezúčastněné pozorování u vybraných aktivit.

Evaluační matice

Evaluační matici naleznete v příloze č. 2 na straně 44 - 46.

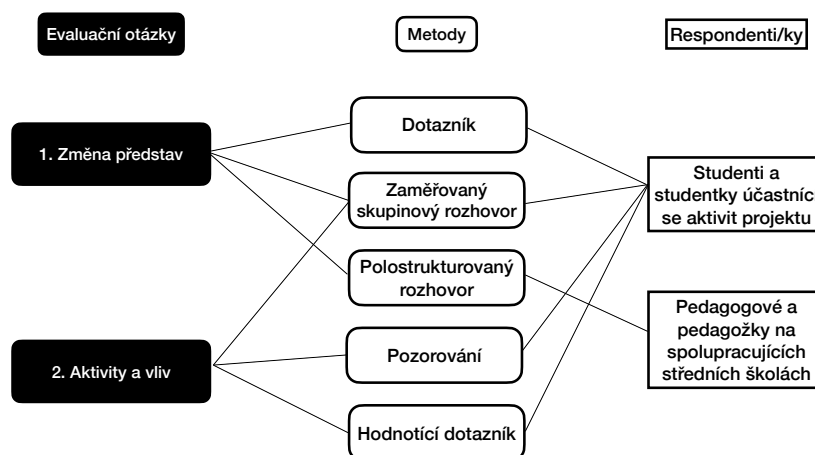
² Pro metodu v angličtině označovanou jako Focus Group Discussions (FGD's) primárně využívám český překlad: zaměřované skupinové rozhovory, popřípadě termín fokusní skupiny.



Metodologie

V rámci evaluace se spoléháme na kombinaci kvantitativních a kvalitativních metod, které nám poskytnou dostatečné množství vhledu a pochopení, abychom se mohli vyjádřit k oběma evaluačním otázkám. V projektu si klademe dvě základní evaluační otázky, které se soustředí jednak (1) na změnu genderových stereotypů u studentů a studentek středních škol, které se budou účastnit projektových aktivit, jednak (2) na efektivitu aktivit a jejich vliv na genderové stereotypy z pohledu studentů a studentek. Propojení evaluačních otázek a metod sběru dat ukážeme v následujícím schématu.

Obr. 2 Schéma propojení otázek, metod a zúčastněných osob



Zdroj: vlastní

V průběhu realizace projektu došlo k dvěma úpravám v metodách sběru dat. Za prvé jsme v případě neúspěchu při realizaci zaměřovaných skupinových rozhovorů uvažovali o využití individuálních hloubkových rozhovorů. Ačkoli pro nás organizace zaměřovaných skupinových rozhovorů byla náročnější než jsme čekali, individuální rozhovory jsme nakonec nevyužili. Povedlo se nám nakonec uskutečnit dostatečný počet skupinových rozhovorů, které se svou dynamikou staly dostatečným zdrojem informací pro zodpovězení evaluačních otázek. Zorganizovali jsme pět ze šesti plánovaných skupinových diskusí. Dále jsme doplnili kvantitativní část sběru dat o krátké hodnotící dotazníky, neboť jsme chtěli získat stručnou zpětnou vazbu k samotným aktivitám od všech zúčastněných studentů a studentek, což se nám podařilo.

Dotazníky

Během projektu jsme v souvislosti s realizovanými aktivitami sbírali tři typy dotazníků:

- 1) před aktivitami studující vyplňovali **počáteční dotazníky** mapující představy o volbě budoucího povolání a genderové stereotypy (Vzor příloha str. 47).
- 2) následně po absolvování aktivity vyplnili studující kratší **krátký hodnotící dotazník** zaměřený pouze na zhodnocení aktivity. Tento dotazník se stal



doplňkovým zdrojem dat pro zaměřované skupinové rozhovory, které byly na evaluaci aktivit zaměřené. Dotazník měl čtyři varianty (dle typu aktivity).

- 3) část účastníků a účastnic také vyplnila **opakované dotazování** týkající se představ o budoucích krocích v oblasti vzdělání a zaměstnání a genderové stereotypy (Vzor příloha str. 52). Opakované dotazování započalo v únoru 2024 a trvalo do konce realizace aktivit.

Při distribuci počátečních dotazníků jsme zaznamenali úspěch, jelikož byly přímo navázány na probíhající aktivity, podobně jako krátké hodnotící formuláře. U opakovaného dotazování se nám vytyčené hranice 70 % vzorku dosáhnout nepodařilo, nicméně získaných 53 % považujeme za uspokojivých. Výsledek opakovaného sběru dat byl ovlivněn především omezenou možností přímého navázání vyplňování dotazníků na aktivity, což nebylo vždy proveditelné, například z časových důvodů.

Při kontrole sebraných dotazníků jsme vyřadili celkem 111 dotazníků (detailněji tabulka 1). Nejprve jsme vyřadili dotazníky, které vyplnili studující, kteří se nezúčastnili aktivit. Vyplňování dotazníků a seznamování s aktivitami v některých případech probíhalo předem v rámci třídních hodin ve škole za přítomnosti realizačního týmu, což s ohledem na časový harmonogram škol a skupin nebylo možné realizovat vždy. Někdy tedy s distribucí dotazníků pomáhal/a vyučující. Bohužel došlo k situacím, kdy dotazník vyplnil student či studentka, který či která se aktivit nakonec nezúčastnil/a. Důvodem k vyřazení bylo také opakované vyplnění prvního či opakovaného dotazování. Do analýzy jsme zařadili i dotazníky, které byly vyplněny pouze částečně, neboť jednotlivé otázky lze zpracovat samostatně. Současně pro některé statistické analýzy není možné využít všech dotazníků, a tudíž se počty dotazníků mohou v průběhu analýzy měnit, protože záleží, zda se respondent či respondentka vyjádřili k dané otázce, s níž budeme pracovat.

Tab. 1 Přehled počtu dotazníků

Typ sběru dat	Počet sebraných dotazníků	Počet vyřazených dotazníků	Pracováno s
Počáteční dotazování	1121	61	1060
Opakované dotazování	595	50	545
Krátký hodnotící dotazník	1310		
Besedy	460		
Exkurze	328		
Ukázkový den	462		
Stáže	60		

Zdroj: vlastní



Aktivít projektu se zúčastnilo 1060 studentů a studentek středních škol působících v různých městech Plzeňského kraje a s přesahem do kraje Karlovarského zastoupeném dvěma školami. Do projektu bylo celkem zapojeno 17 škol, z toho deset gymnázií a sedm středních odborných škol. Počet sebraných hodnotících dotazníků 1310 převyšuje počet účastníků a účastnic aktivit, neboť někteří studující se zúčastnili vícero aktivit projektu.

Zaměřované skupinové rozhovory

Zaměřované skupinové rozhovory (případně označované jako fokusní skupiny) s účastníky a účastnicemi aktivit jsme plánovali pro hlubší porozumění formování genderových stereotypů ve vztahu ke studiu a povolání a dopadu absolvovaných aktivit (Osnova rozhovoru viz. příloha strana 57). Tyto rozhovory jsme začali domlouvat během druhého roku projektu, nicméně realizaci těchto rozhovorů významně omezovaly časové a kapacitní limity jak na straně studujících, tak realizátorů aktivit. Především po samotných aktivitách projektu často nebyl dostatek prostoru, neboť skupiny měly domluvený odvoz a zároveň nebylo vhodné prodlužovat program vzhledem k únavě účastníků a účastnic.

Navázat na aktivitu se podařilo pouze u stáží, kde fungoval dlouhodobý kontakt s menší skupinou studentů a studentek. To nám umožnilo snadněji nalézt prostor pro rozhovor, aniž by došlo k zatížení pracoviště stáže nebo samotných studujících. Díky tomuto postupu jsme uskutečnili dvě fokusní skupiny: jednu pouze s muži a jednu pouze s dívkami. Účastníci a účastnice měli navíc zkušenost i s dalšími projektovými aktivitami, takže jejich zpětná vazba k projektu byla komplexnější a neomezovala se pouze na stáže.

V ostatních případech se ukázala být realizace komplikovanější, neboť „ukrajovala“ z volného času studujícím. Organizace rozhovoru tak závisela nejen na jejich ochotě věnovat nám svůj čas, ale i na jejich reálných možnostech. Ukázalo se totiž, že domluvení konkrétního času ovlivňuje nemalé množství limitujících faktorů, zejména jízdní řády spojené s dojížděním studujících do jiných měst, či jejich navazující školní a mimoškolní aktivity. Klíčovou osobou se v tomto ohledu se stávali vyučující, s jejichž pomocí se povedlo nalézt vhodné časové okno a zajistit prostory pro realizaci dalších tří fokusních skupin. Jedna skupina byla propojena s ukázkovým dnem a navazovala na něj v rozmezí týdne. Dalších dvou skupin se účastnili studující, kteří se zapojili do různých projektových aktivit.

Tab. 2 Přehled zaměřených skupinových rozhovorů

Rozhovor	Počet zúčastněných	Pohlaví	Zkušenosti s aktivitami
1.	2	muži	stáž, exkurze
2.	5	ženy	ukázkový den
3.	8	ženy	stáž, exkurze, beseda
4.	7	muži	stáž, exkurze, ukázkový den
5.	3	ženy	stáž, beseda

Zdroj: vlastní



Zejména z organizačních důvodů, spojených se zdoluhavým domlouváním a odříkáním spolupráce, se nám podařilo uskutečnit celkem **pět** zaměřovaných skupinových rozhovorů.

Polostrukturované rozhovory

Paralelně se zaměřovanými skupinovými rozhovory jsme také domlouvali polostrukturované rozhovory s vyučujícími ze spolupracujících škol. Cílem bylo mluvit s vyučujícími, kteří se se s studujícími účastní aktivit nebo se s nimi setkávají ve výuce a mají příležitost s nimi diskutovat jednak samotné aktivity a jednak jejich budoucí směřování. Současně jsou to osoby, které znají kontext výběru aktivit, vztah tématu projektu a běžné výuky. Jejich perspektiva se tak může stát důležitou součástí procesu triangulace dat. Povedlo se nám uskutečnit **sedm** polostrukturovaných rozhovorů (Osnova rozhovoru v příloze strana 58).

Vyučující pracují jak na gymnáziích, tak středních odborných školách. Jednalo se o dva muže a pět žen s dlouholetou praxí v oboru (minimálně 10 let) a několikaletým působením na škole (minimálně 8 let). Někteří zastávali pozici třídní/ho vyučující/ho nebo kariérní/ho poradce/kyně.

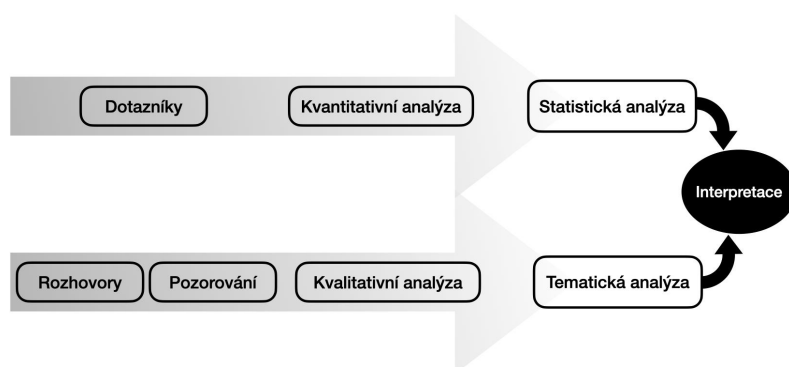
Pozorování

Během projektu se podařilo uskutečnit tři nestrukturovaná, nezúčastněná pozorování během dvou besed a jednoho ukázkového dne. Besedy trvaly dvě hodiny a ukázkový den čtyři hodiny. Všechny pozorované aktivity byly zaměřené na dívky a jejich cílem bylo přiblížit konkrétní technické obory. Besedy vedli muži, přičemž v jednom případě byla také plánována přítomnost ženy - kolegyně, která se nakonec ale zúčastnit nemohla. Ukázkový den vedl muž a žena. Evaluátorka byla přítomna po celou dobu aktivity.

Analýza získaných dat

Metody sběru dat nás směřují k dvěma analytickým postupům, kdy oba budou prováděny odděleně a k propojení dojde až v poslední (interpretační) fázi evaluace, viz přiložené schéma:

Obr. 3 Propojení metod sběru dat a analýzy



Zdroj: vlastní



Analýze předcházelo převedení získaných dat do elektronické podoby, tedy přepisování dotazníků do excelových tabulek a rozhovorů do wordových souborů. Vše bylo děláno ručně bez využití transkripčních programů, které prozatím nejsou dostatečně spolehlivé, tudíž si tento proces vyžádal značnou časovou kapacitu. Analýza dotazníků byla zpracována pomocí základů statistické analýzy s uplatněním frekvenčních tabulek, diagramů, distribučních hodnot a kontingenčních tabulek (Bryman, 2008). Kvalitativní analýzu vedly principy tematické analýzy (Braun a Clarke, 2006) a využili jsme nástroje programu MAXQDA³.

Etické aspekty spojené s evaluací projektu

Důsledkem designu evaluace vznikla potřeba propojení prvního a opakovaného dotazování u konkrétního respondentka či respondentka. Tyto dva typy dotazníků tedy mají titulní stranu, na které studující vyplnili své jméno a byli informováni o tom, jak a kdo s jejich jmény bude nakládat (viz. přílohy č. 3, 4). Při přepisu dotazníků do excelové tabulky jsme každému dotazníku přidělili specifický číselný kód, u nějž bylo možné identifikovat, zda se jedná o první či druhé dotazování jedné osoby. V samotné analýze jsme se jmény studujících již vůbec nepracovali, neboť odpovědi je možné propojit pouze skrze přidělené číselné kódy.

Při domlouvání zaměřených skupinových rozhovorů se studujícími a individuálních rozhovorů s vyučujícími evaluátorka projektu vždy zdůraznila účel rozhovoru a postup s jakým bude s informacemi nakládat a k čemu je bude využívat. Před začátkem rozhovoru tyto informace zopakovala, předala participantům a participantkám písemně zpracovaný informovaný souhlas a utvrdila se, že s účastí v evaluaci projektu souhlasí (příloha č. 7, str. 59).

Reflexe procesu evaluace

Při navrhování evaluační metodologie jsme se rozhodli pro papírovou formu dotazníků především z důvodu zajištění vysoké návratnosti dotazníků, což se nám skutečně podařilo dosáhnout. Využili jsme přímé vazby na projektové aktivity a maximalizaci tak počet respondentů a respondentek. Retrospektivně však musíme konstatovat, že jsme podcenili časové a prostorové nároky spojené s vyplňováním papírových dotazníků během organizace aktivit. Kombinaci tří typů dotazníků v krátkém časovém úseku vnímali někteří studující u opakovaného vyplňování jako zátěž, což se negativně mohlo projevit v kvalitě některých odpovědí a nutnosti vyřadit značný počet neúplných dotazníků. Navíc jsme podcenili „digitalizaci“ současné generace středoškolských studentů a studentek, která je již primárně orientována na digitální formy komunikace a vyplňování online formulářů pro ně představuje běžnější a pochopitelnější způsob interakce než tradiční papírové dotazníky. Pro budoucí projekty bychom přehodnotili strategii sběru dat ve prospěch online dotazníků, přičemž vysokou míru návratnosti by bylo možné podpořit kombinací různých motivačních prvků, jako jsou například připomínky prostřednictvím škol.

³ více informací o softwaru: <https://www.maxqda.com/>

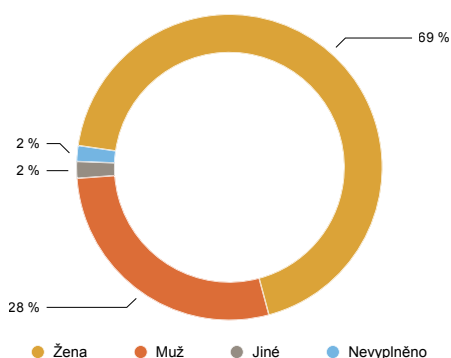


Zjištění⁴

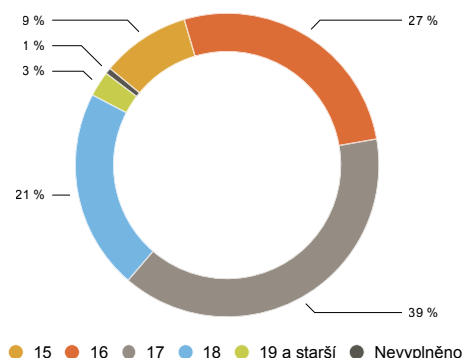
Základní demografické údaje

Celé nebo alespoň částečně vyplněné počáteční dotazníky jsme získali od 1060 účastníků a účastnic aktivit. Jednalo se o 729 žen a 301 mužů (graf 1), zbytek nezvolil ani jednu z kategorií či otázku nevyplnil. Kategorii pohlaví jsme zjišťovali skrze sebeidentifikaci jedince. Nejčastěji mezi 16 až 18 rokem věku (graf 2)

Graf 1 Otázka č. 2: Sebedefinice dle pohlaví / genderu



Graf 2 Otázka č. 1: Věk



Většina účastníků a účastnic aktivit pochází z českého jazykového prostředí (viz. tabulka 2). Někteří respondenti uváděli vícero jazyků, kterými se komunikuje v domácnosti, ale vždy byly uváděny v kombinaci s jazykem českým. Současně je sporné nakolik uvedení dalšího jazyka odráží každodenní komunikaci v rodině, neboť studující zahrnuli také jazyky, které je zajímají, baví. To indikuje například vepsaný dodatek do kolonky „jiné“, kde respondentka či respondent dopsal/a anglický jazyk a současně přidal/a vysvětlení: „občas s bráchou“.

Tab.2 otázka č. 3: Jakým jazykem či jakými jazyky nejčastěji mluvíte v domácnosti?

	Uveden jako jediinný jazyk	Uveden mezi vícero jazyky
Český	937	118
Romský	1	3
Slovenský	1	11
Ukrajinský	6	16
Vietnamský	2	13
Jiné jazyky	17	x
Neuvedeno	17	x

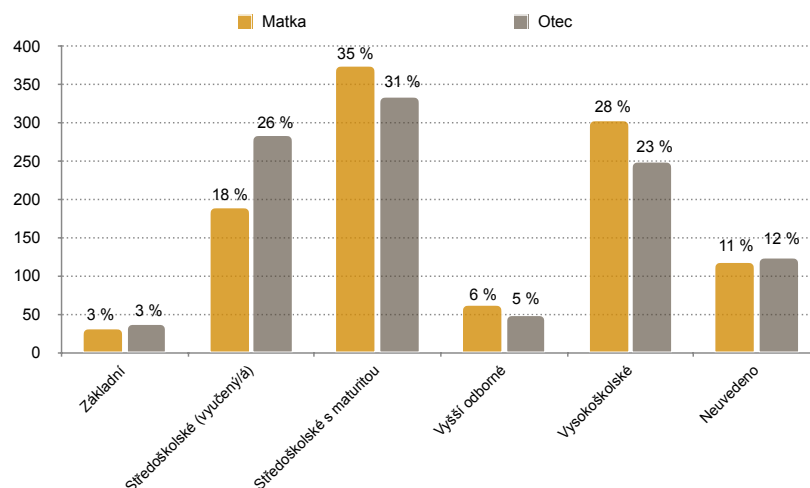
N=1060

⁴ Není-li uvedeno jinak, jsou zdrojem pro data a grafy prezentující zjištění vlastní data získaná v průběhu evaluace a zpracována autorkou evaluace.



Jako indikátor zázemí dotazovaných slouží otázka č. 12 zjišťující vzdělání rodičů. Dotazování pochází z rodin, kde 2/3 rodičů mají středoškolské (s maturitou) a vyšší vzdělání - otec (59 %), matka (69 %). Bohužel v části dotazníků nebyla tato otázka zodpovězena (11% u vzdělání matek, 12% u vzdělání otců).

Graf 3 Vzdělání matky a otce



N=1060

Úvahy o dalším studiu a budoucím povolání

Všech studujících jsme se dotazovali, zda již nyní přemýšlí o dalším studiu (otázka č. 4), zda mají vybraný obor svého dalšího studia (otázka č. 5) a jaké mají představy o svém budoucím povolání (otázka č. 6). Většina dotazovaných přemýšlí o dalším studiu, ale výrazně menší je podíl těch, kteří již mají zvolený obor či se rozhodují mezi několika alternativami (tab. 3). Otázka č. 5 je podmíněna odpovědí „ano“ u otázky č. 4.

Tab. 3 Otázky č. 4 a 5: (4) Přemýšlíte o dalším studiu po ukončení střední školy?; (5) Máte již vybraný studijní obor?

	(4) Přemýšlí o dalším studiu	(5) Májí vybraný obor
Ano	849	x
Ano jsem si jistá/ý	x	216
Rozhoduji se mezi několika obory	x	229
Zatím ne, ale uvažuji o konkrétním zaměření	x	134
Nemám	x	258
Nevyplněno	x	13
Ne	201	x
Nevyplněno	9	x

N=1060



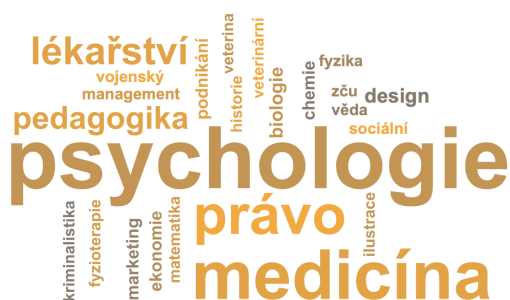
U páté otázky mohli studující vepsat obory, v jejichž studiu chtějí pokračovat po absolvování maturitní zkoušky nebo obory mezi kterými se rozhodují. Nejčteněji zastoupené jsou ukázány ve word cloudu obrázku 4⁵. Celkový počet záznamů byl 596.

V další otázce jsme se ptali na volbu povolání bez omezení, tedy při možnosti vybrat si jakékoliv povolání. Tuto otázku již mohly vyplnit všichni respondenti a respondentky bez ohledu na to, zda mají či nemají konkrétnější představy o své budoucí volbě studia. Vepsaných odpovědí bylo celkem 888 z toho u 70 zněla odpověď „nevím“. Někteří účastníci a účastnice pojali své odpovědi velmi kreativně a v odpovědích jsme identifikovali 261 povolání zahrnující různé pozice v oblasti armády a bezpečnosti, umění, sportu, vědy, byznysu, technických profesí, služeb, dopravy a práva. Dále dotazovaní vypisovali očekávání, které si s daným povoláním spojují, např. pomoc druhým, přinášet lepší poznání, zajistí dobrý příjem, umožňuje flexibilitu, bude je zajímat nebo umožní být kreativní.

V obrázku 5 předkládáme 20 povolání s nejvyšší frekvencí výskytu v odpovědích. Znění povolání byla pro tentokrát upravena do neutrálního znění povolání, neboť u této odpovědi jsme častěji nacházeli genderované či zkomolené znění povolání, což limitovalo možnosti programu (MAXQDA) generovat slovní mrak. K úpravě ale došlo pouze tehdy pokud jedno povolání bylo označováno vícero způsoby. Například lékař, lékařka, doktor či doktorka byly přepsány do označení medicína; nebo podnikatel, podnikatelka, „mít vlastní firmu“ jsme sloučili do označení podnikání. Na druhou stranu, povolání v dotazníku psané pouze v jedné formě, například letuška nebo pilot, jsme neupravovali.

Obr. 4 Word cloud k otázce č. 5

Obr. 5 Word cloud k otázce č. 6



Při porovnání obou word cloudů je patrné, že u zvažovaného následného studia a jakékoliv volby možného povolání nedochází k zásadním posunům. Podnikání, psychologie, management, pedagogika a právo jsou mezi nejfrekventovanějšími povoláními. Také práce u policie, armády a veterinářství jsou na obou mracích zastoupeny. Možnost jakékoliv volby tak poskytla prostor minimu jiných (čteněji zastoupených) povolání - letuška, fyzioterapie, herectví, pilot a trenér.

Z rozhovorů s vyučujícími navíc vyplývá, že ačkoli studující zejména nižších ročníků často nemají ujasněné představy o svém budoucím směřování, existují obvyklé

⁵ Parametrem zadání bylo, že frekvence slov musí být minimálně 10 a zahrnuje 24 nejčtenějších slov, odstraněna byla slova a znaky nevztahující se k tématu povolání - např. předložky, zájmena, spojky). Celkový počet záznamů byl 596.



cesty, kterými se část absolventů a absolventek dané školy vydává. Odchod z gymnázia je tak výrazně spojen se studiem na vysoké škole, odborná škola veterinární, směřuje své studující k této oblasti a obchodní školy mají velké zastoupení osob plánujících podnikat.

Ačkoli během zaměřovaných skupinových rozhovorů zazněla věta „kam mě vítr zavane“ (Muž, Zaměřovaný skupinový rozhovor 4), neznamenalo to, že studující povětšinou nemají ve svých představách určité kontury svého budoucího směřování. Někteří studující byli o svém dalším směřování pevně přesvědčeni, informace o zvolených oborech sdělovali jasně. Někteří už podnikají konkrétní kroky, aby na daný obor mohli nastoupit (např. se dovzdělávají i mimo školu), další své volby sdílí se svým blízkým okolím:

„No a já asi už mám vybráno a já už nechci dělat nic jiného. a hodně lidí, když jsem jim řekla, že chci být psychoterapeut, hodně lidí i z rodiny mi řeklo, že bych se na to hodila.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2)

Ti, kteří nemají vybranou konkrétní školu či podnik, kam chtějí nastoupit, povětšinou mají představy o určitém oboru či sféře, kam by mohly směřovat jejich budoucí kroky, ačkoli neukotvenost jejich úvah je výrazná:

„Přemýšlím jestli půjdu na vysokou školu nebo ne. Chci asi zůstat v tomhle oboru. Ale nemám to jistý. Nejsem si jistý, co budu dělat. Je to jen taková představa, dělám si různý scénáře. () Nevím, jak to dopadne.“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 4)

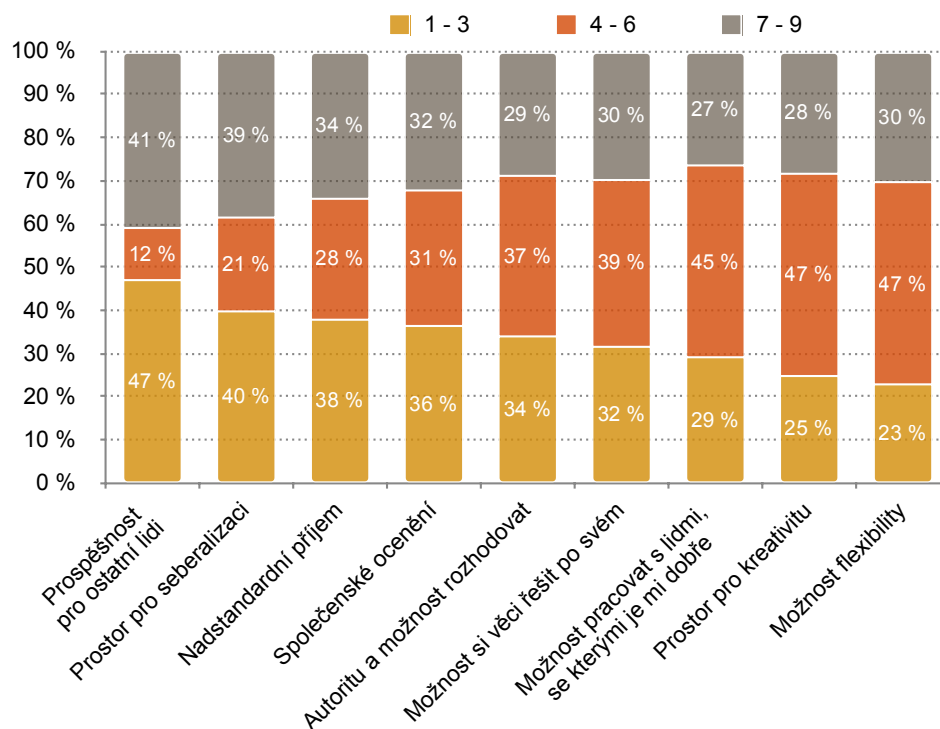
Preference a představy spojené s pracovním zaměřením

Preference a představy jsme mapovali třemi otázkami. Jednak jsme se zaměřovali na charakteristiky budoucí práce, kde jsme cíleně vybírali charakteristiky práce, které studující pokládají za důležité při volbě svého budoucího povolání, a které se pojí s genderovými stereotypy (otázka č. 7). Dále jsme genderové stereotypy chtěli zachytit pomocí pěti výroků, které jsou formulované v souladu s existujícími stereotypy o vztahu mužů a žen k práci a péči (otázka č. 9). Další otázku jsme koncipovali na zachycení genderových stereotypů spojovaných s určitými druhy povolání. Otázka č. 10 se tedy přímo dotazovala, zda si respondenti a respondentky myslí, že určité povolání je vhodné více pro ženy či pro muže nebo toto dělení není relevantní. Seznam povolání jsme vybírali tak, aby odrážel existující genderové stereotypy (Křížková, Sloboda 2009).

Pro lepší vizualizaci odlišností a shod u hodnocení důležitosti charakteristik povolání jsme škálu hodnocení sloučili do tří kategorií (plné grafy přikládáme do přílohy č. 8, str. 60). Porovnání grafů 4 a 5 ukazuje mírné odlišnosti ve vnímání významu flexibility, kreativity, seberealizaci a příjmu. Jako zajímavé zjištění, které narušuje stereotypní uvažování je hodnocení prospěšnosti pro ostatní lidi. Tato charakteristika je stejně důležitá při volbě povolání jak pro muže, tak pro ženy.

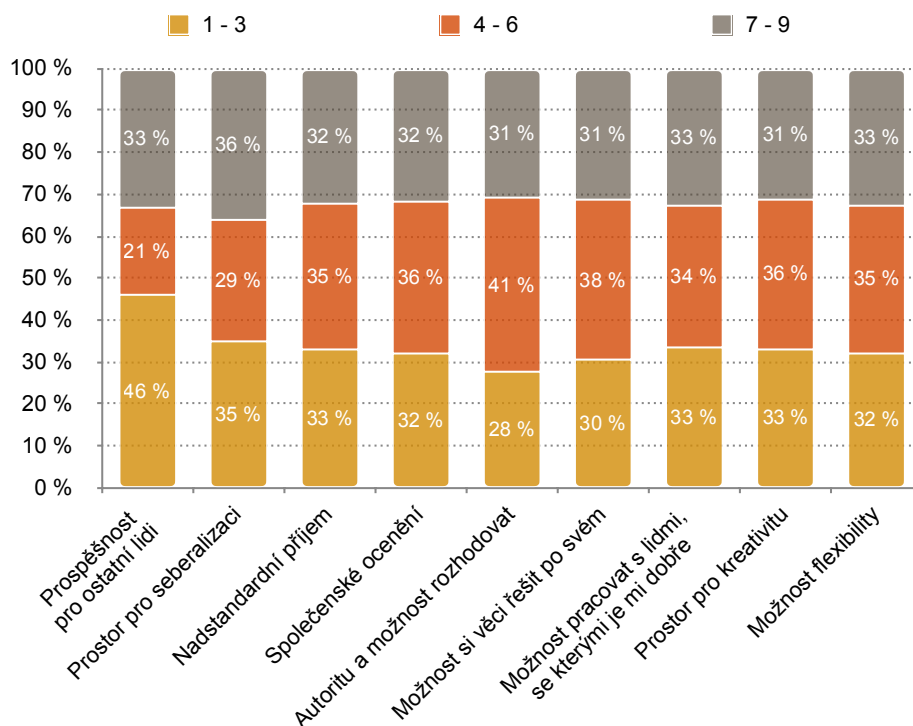


Graf 4 Otázka 7 důležité charakteristiky (ženy)
1 - nejdůležitější, 9 - nejméně důležité



N=725

Graf 5 Otázka 7 důležité charakteristiky (muži)
1 - nejdůležitější, 9 - nejméně důležité

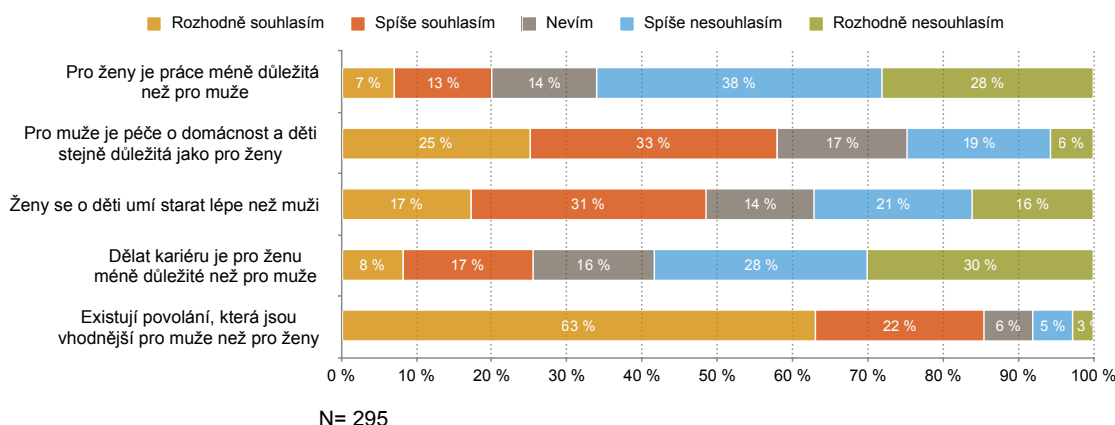


N=299

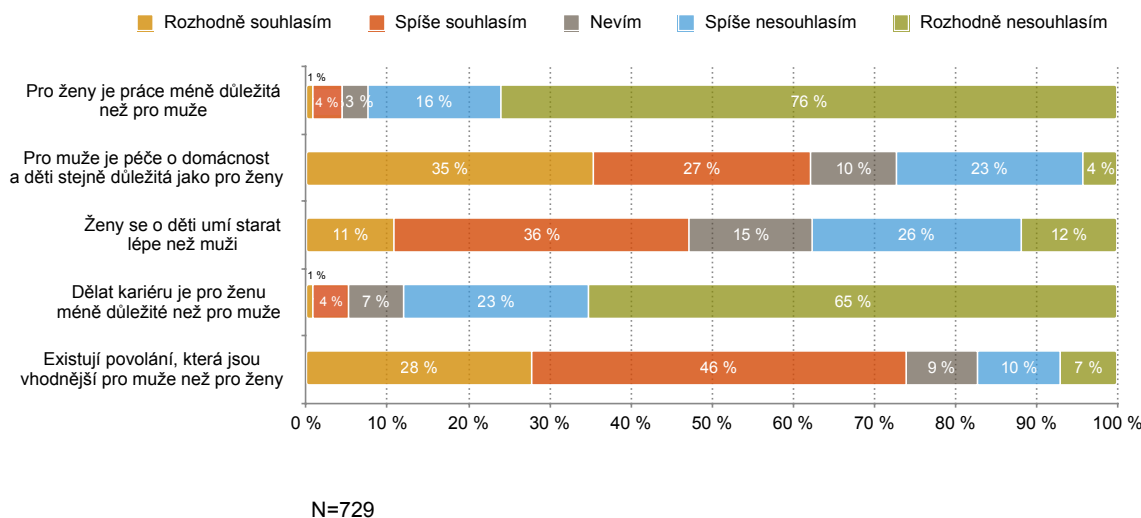


Rozdíly ve vnímání stereotypů se ukázaly být výrazné u odpovědí na otázku č. 9 předkládající studujícími výroky vyjadřující postoje žen a mužů k práci a péči. Zatímco respondenty byly rozhodněji ve svém nesouhlasu s výroky deklarujícími, že práce a kariéra jsou pro muže důležitější než pro ženy, muži výrazněji souhlasili s výrokem o existenci povolání vhodnější pro muže než pro ženy. Shodu respondenti a respondenty nalézají ve vyjádření k výroku týkající se péče o děti a péče o domácnost, u které ale ženy vyjadřují větší míru rozhodnosti.

Graf 6 Otázka 9: Vyjádření souhlasu či nesouhlasu s vybranými výroky (Muži)



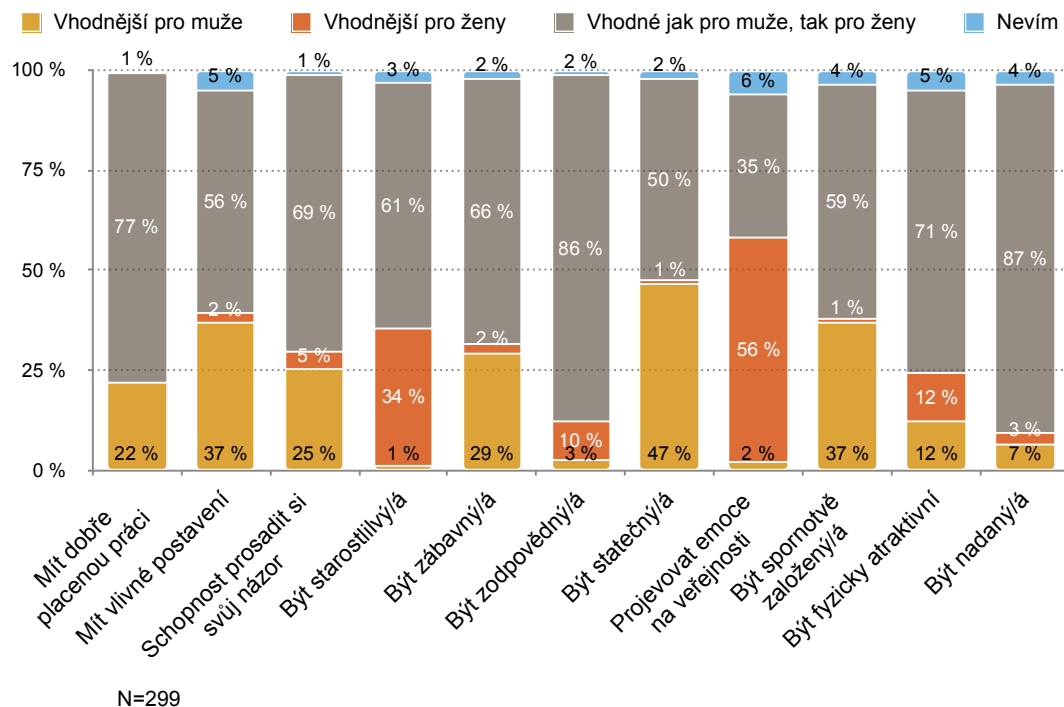
Graf 7 Otázka 9: Vyjádření souhlasu či nesouhlasu s vybranými výroky (Ženy)



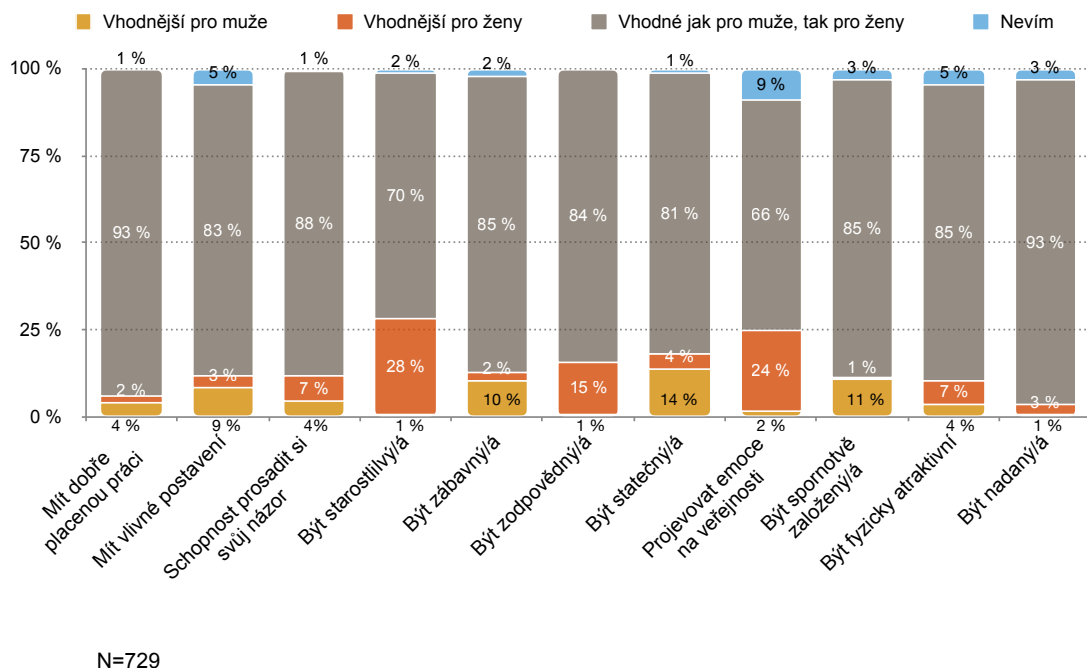
V následující otázce jsme zjišťovali vnímání vybraných obecných charakteristik a míru jejich genderové specifčnosti (graf 8 a 9). U odpovědí lze identifikovat výraznější odlišnosti v pohledu mužů a žen. V odpovědích muži volili častěji genderově podmíněné přiřazení charakteristik. Statečnost, dobré postavení, zábavnost a sportovní založení více jak čtvrtina respondentů přiděluje mužům, kdežto emoce a starostlivost ženám. U emocí se jedná o více jak polovinu odpovědí, v nichž respondenti vnímají projevování emocí na veřejnosti jako aspekt vhodnější pro ženy.



Graf 8 Otázka 10: Když se zamyslíte nad tím, jak vnímáte následující charakteristiky? (Muži)



Graf 9 Otázka 10: Když se zamyslíte nad tím, jak vnímáte následující charakteristiky? (Ženy)



U odpovědí žen se jako výrazněji genderově specifické ukazuje vnímání starostlivosti a emocí, které čtvrtina respondentek přiřadila jako vhodnější pro ženy.

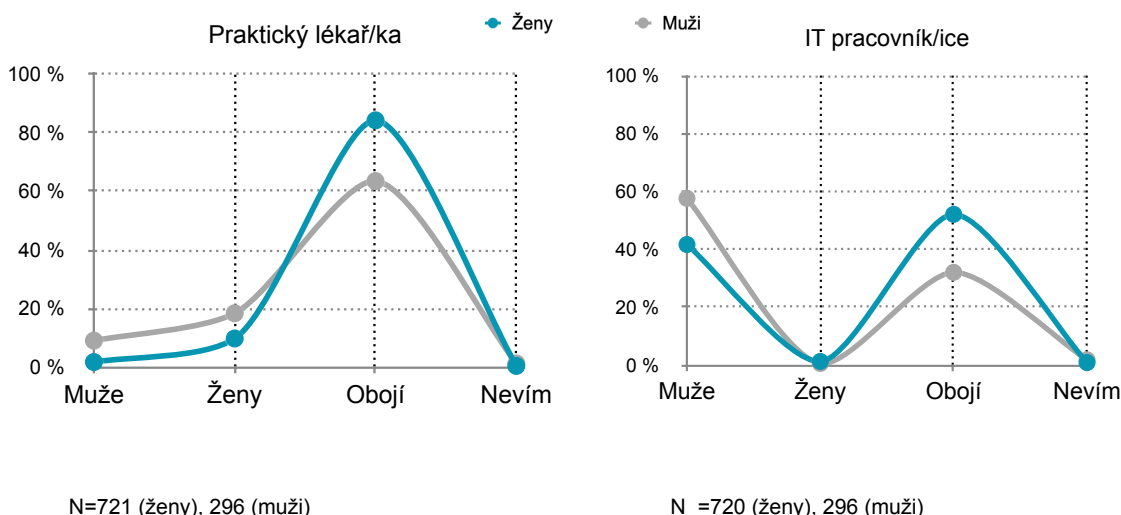


Při hodnocení ostatních charakteristik ženy s převahou volili genderově neutrální možnost (vhodné pro muže i ženy).

Genderové stereotypy se také projevují při zařazování vybraných povolání. Studující byli požádáni, aby uvedli, zda si myslí, že dané povolání je vhodnější pro muže, pro ženy, jak pro muže, tak pro ženy. Přiřazení se také mohli vyhnout volbou možnosti nevím. Grafy zobrazující každé povolání zvlášť (v příloze č. 8, str. 61) opět ukazují větší míru stereotypizace povolání v odpovědích mužů než žen. Muži obecně častěji volili přiřazení mužům nebo ženám, než ženy, které častěji zaškrtovali možnost „vhodné jak pro muže, tak pro ženy“ (ženy tuto možnost volili v u dvou třetin odpovědí (medián 66%) kdežto muži ani ne u poloviny odpovědí (medián 45%).

U vnímání vhodnosti vybraných povolání, lze identifikovat existenci genderových stereotypů. Studenti i studentky se shodují, že povolání v armádě, jako stavbyvedoucí, IT oblasti (graf 10) či zemědělství je vhodnější pro muže než pro ženy. Muži častěji označovali vedoucí a inženýrskou pozici jako vhodnější pro muže, ale jinak se křivky grafu u mužů a žen kopírují. Shodu muži a ženy také našli v povolání praktického lékaře či lékařky (graf 10), učitelů a učitelek, které vnímají jako povolání vhodná jak pro muže, tak ženy. Odpovědi se lišily ve vnímání vhodnosti u kadeřnictví, prodeje, úklidu, sociální práce a povolání zdravotní sestry. V těchto případech studenti povolání výrazněji přiřazovali k ženám, kdežto ženy častěji volily možnost pro jak pro muže, tak pro ženy.

Graf 10 Otázka 11: Jak vnímáte následující povolání?



Genderové stereotypy spojené s povoláním byly také součástí zaměřovaných skupinových rozhovorů. Studující argumentovali vhodnost či nevhodnost určitého povolání pro jednu z kategorií zejména skrze klíčové faktory síly a empatie. Fyzická síla je atributem mužů, a její absence vylučuje nebo problematizuje pro ženy vykonávat povolání, která vyžadují manipulaci s těžkými věcmi či nástroji.



„Nemyslím si, že žena může pracovat v dole na uhlí. protože nemyslím si, že dokáže dělat tolik jako muž. Nebo nemyslím si, že může dělat hasičku, protože nedokáže vytáhnout těžkýho člověka třeba. Samozřejmě jsou výjimky, ale prostě žena nemá takový fyzický předpoklady, aby tahala těžký věci.“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 4).

Tyto limity jsou podkládány argumenty na „přirozenost“ tohoto nastavení či biologickou podstatu: *„Muž má od přírody více síly než žena.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2)*

Empatie byly spojovány s ženami, což studující vedlo k propojení žen s profesemi, které jsou významně postavené na potřebě pochopení a vcítění:

„Vím, že tam (v dotazníku) bylo sociální pracovník. Tak tam jsem zaškrtnla vhodnější pro ženy, protože ženy jsou víc empatictější. [...] ⁶ Mám to podobně, ale spíš kvůli tomu, že ženy jsou matky, takže i když sociální pracovníci mají školu a že jsou na to naučený, tak já bych raději mluvila se ženou. Cítila bych se víc bezpečně se ženou. () Asi jsem se ještě nesetkala s tím, že by sociální pracovník byl muž“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2)

Názory na vhodnost určitých povolání pro ženy či pro muže se mezi studujícími lišili. Většina z participujících osob dokázala poměrně rychle a snadno identifikovat povolání, které vnímají nebo je dle jejich názoru více vnímáno jako vhodné pro muže či ženy. Jen ojediněle zazněly argumenty, že takovéto dělení neexistuje. Studující spíše k vyslovenému rozlišení vhodnosti určitých povolání či oborů dodávali argumenty o existenci výjimek (jak bylo uvedeno výše) nebo obtížnosti volby pracovat v netypickém povolání:

„Nemyslím si (), ne že by to nemohla dělat, ale že to pro ni bude náročnější, než kdyby to vykonával ten muž. kdyby jako hasička měla vytáhnout někoho z auta, tak to bude mít mnohem těžší.“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 4)

Nicméně existují i hranice, za které pro některé studující by bylo velmi obtížné jít: *„asi si nedokážu představit, že bych šel dělat kosmetičku.[...] hlavně si nedokážu představit chlapa, který někomu lakuje nechty.“ (Muži, Zaměřovaný strukturovaný rozhovor)*

Muž ve výše zmíněném povolání by byl „divný“. A tato nevhodnost volby může být velmi dobře zvnitřněná: *Já mám v hlavě stereotyp, že holky do fyziky moc nezasahují, a že holky jsou na ty (.) obory, možná proto jsem nikdy nezvážila nic s technikou. Ne, že by to někdo řekl do očí, ale ten pocit.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2)“*

Podobně skládali svou argumentaci v diskusi o dalších genderových stereotypech. v tomto případě při uvažování o vhodnosti rodičovské dovolené pro oba rodiče. V těchto argumentacích zazněla tvrzení jednoznačně prisuzující péči o malé dítě matce, například s argumentem, že „otec si s ním bude hrát až později“, nebo, že jsou to roky, „které si žena chce s dítětem užít“. Na druhou stranu, byl velmi často přidán dovětek o potřebě vzájemné dohody páru, která má vyhovovat oběma a také hospodářské situaci rodiny:

⁶ Značky v transkripci () pauza, (.) nesrozumitelné, [...] vynechána část textu



„Tady si myslím, že je lepší, když jde na rodičovskou matka, protože, přijde mi jako biologicky vhodnější, když se o dítě více stará matka než otec. () [...] Že je jako, ženy většinou mívají tendenci mít hlubší vztah k tomu dítěti. Neříkám jako že by to bylo, že by muži jako neměli vztah, to rozhodně neříkám, ale že je to pro ně asi přirozenější. () [...] A taky bych doplnil, že asi záleží, jak se ti partneři domluví, jak jim to víc vyhovuje. ()“ (Muž, Zaměřovaný skupinový rozhovor 1).

Při zamýšlení nad původem genderových stereotypů studující trasevali zdroje svých současných představ do dětství, kde jsou některé hračky definované jako kluci a jiné holčičí a hranice vhodnosti pro ně již v té době byla identifikovatelná: *„Třeba obyčejné lego. Já jsem si hrála s lego friends, a kluci měli ninjago. Kdyby si hrál kluk s lego friends tak bude divnej.“ (Ženy, zaměřovaný skupinový rozhovor 2).*

S podobným vymezováním se potkávali i na základní škole, kdy o matematice jim *„paní učitelka na základní škole (nám) říkala, že kluci se v tom víc najdou“.* (Ženy, zaměřovaný skupinový rozhovor 2). Studující znají rozlišení předmětů vyučovaných za základních a středních školách na ty, které jsou vhodnější pro chlapce a jiné pro dívky. Napříč rozhovory toto dělení propojuje matematiku a fyziku s chlapci a češtinu a jazyky s dívkami. Na druhou stranu také studující v rozhovorech tyto stereotypy popírali a vymezovali se vůči nim zejména na základě vlastních zkušeností a preferencí či znalosti zájmů a dovedností ostatních mladých lidí ve třídách, kam dochází.

„No tak jazyky se u nás berou popravdě jako ženské věci, i přes to, že já si myslím, že je to naprosto neutrální úplně jako, tam není vůbec žádný ten ().“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 1).

Dalším reflektovaným aspektem podporující genderové stereotypy jsou osobní setkání nebo znalost někoho, kdo dané povolání vykonává. Jak bylo uvedeno v citaci výše, protože studentka nezná žádného muže, kdo by pracoval jako sociální pracovník, podporuje to její představu o vhodnosti žen jako sociálních pracovníků. K posilování genderových stereotypů dochází také skrze názvy některých povolání, které nemají mužský (či ženský) ekvivalent: *„Tak já jsem chodil na (střední školu) a na té škole je zároveň i obor Praktická sestra. A celkově sestra ve zdravotnictví je sestra i přes to, že je to muž. Což je třeba zajímavé, není zdravotní bratr, je sestra.“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 1).*



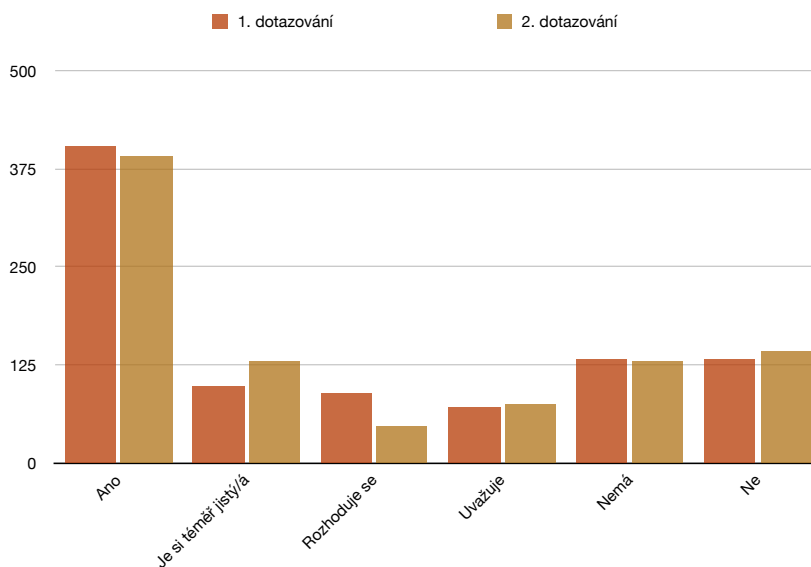
Opakované dotazování

Opakované dotazování se povedlo dokončit s 545 správně či dostatečně vyplněnými dotazníky. Nicméně po spárování opakovaných dotazníků s dotazníky s prvního dotazování jsme mohli pracovat pouze s 534 dvojicemi dat z obou dotazníkových šetření, které byly dostatečně vyplněny a současně byly propojitelné obě fáze dotazování. Počty dotazníků, s nimiž jsme pracovali u jednotlivých otázek se liší, neboť některé dotazníky nebyly kompletně vyplněny.

Opakované dotazníky se shodovali s prvním dotazováním v dotazech směřovaných na úvahy o budoucím směřování účastníků a účastnic, důležitosti charakteristik budoucí práce, hodnocení genderových stereotypů spojených s péčí a prací a dotazy na kategorizaci osobnostních charakteristik a povolání jako vhodnějších pro muže či pro ženy (vzor dotazníku viz. příloha č. 4) .

U otázek zda studující přemýšlí o dalším studiu či již mají vybraný obor nedošlo mezi prvním a druhým dotazováním k výraznějším posunům, jak ukazuje graf. č. 11.

Graf 11 Porovnání dotazování - Přemýšlení o dalším studiu a výběr oboru.



N=545

Stejně tak u vypsanych povolání nedošlo k žádným výrazným posunům. Při využití frekvence slov, uvedené obory významně zastupuje medicína, pedagogika, podnikání, právo a psychologie. Další zaměření variují (viz. příloha č. 7, str. 62).



Obecné charakteristiky a genderové stereotypy

Výše jsme popisovali základní zjištění z prvního dotazování, kdy muži častěji vnímají vybrané charakteristiky jako genderově specifické než ženy. Při porovnání odpovědí u dotazníků, kde studující vyplnil či vyplnila jak první, tak druhý dotazník, zůstává toto zjištění platné. I v opakovaném dotazování ženy častěji volí možnost, kdy charakteristiku vnímají vhodnou jak pro muže, tak pro ženy. U těchto otázek porovnáváme vyjádření studentů a studentek, tudíž byly z analýzy vyčleněny dotazníky, kde nebylo uvedeno pohlaví a nebo byla zvolena možnost „jiné“.

U většiny charakteristik jsme mezi prvním a druhým dotazováním nezaznamenali žádný či výraznější posun. Čtyři charakteristiky se tomu ale vymykali. U charakteristiky „být starostlivý/á“, „Být zábavný/á“ a „Být sportovně založený/á“ jsme zaznamenali změnu v přiřazování vhodnosti, kdy v odpovědích studentů došlo ke zvýšení poměru ve prospěch volby vhodnosti jak pro muže tak pro ženy. Tento posun je patrný zejména u mužů (až deset procentních bodů), ale také u žen (viz. příloha č. 8, str. 63).

Překvapivé je srovnání odpovědí u vnímání statečnosti, které se u druhého dotazování stalo pro studenty, ale zejména pro studentky více genderově specifické jak ukazuje tabulka číslo pět.

Tab. 5 Jak vnímáte následující charakteristiku: „Být statečný/á“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Vhodnější pro muže	12 %	29 %	50 %	53 %
Vhodnější pro ženy	4 %	1 %	2 %	1 %
Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	81 %	66 %	44 %	40 %
Nevím	1 %	3 %	2 %	4 %
Nevyplněno	2 %	1 %	3 %	2 %

N=523

Genderové stereotypy spojené s péčí a prací

V opakovaném dotazování jsme dále zjišťovali případný posun v genderových stereotypech pomocí sady výroků, které rezonují s existujícími genderovými stereotypy nebo je narušují, a s nimiž studující vyjadřovali míru souhlasu či nesouhlasu (Srovnávací tabulky ke všem výročkám viz. příloha č. 8, str. 63 - 65).

Nejvýraznější posuny jsme zjistili u výroku, že existují povolání, která jsou spíše vhodná pro muže než pro ženy (graf 12 a 13). Studenti byli v prvním dotazování v souhlasu s tímto výrokem rozhodněji než studentky. U opakovaného vyplňování se rozhodnost jejich souhlasu snížila a častěji volili možnost spíše souhlasím. Stejně tak postupovali ženy, kde se také zvýšila volba spíše souhlasím než

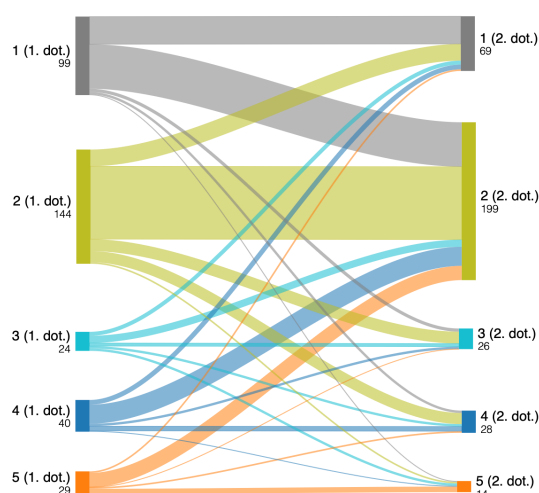


rozhodně souhlasím. Na druhou stranu u žen možnost spíše souhlasím také posílila přesunem z voleb „spíše a rozhodně nesouhlasím“.

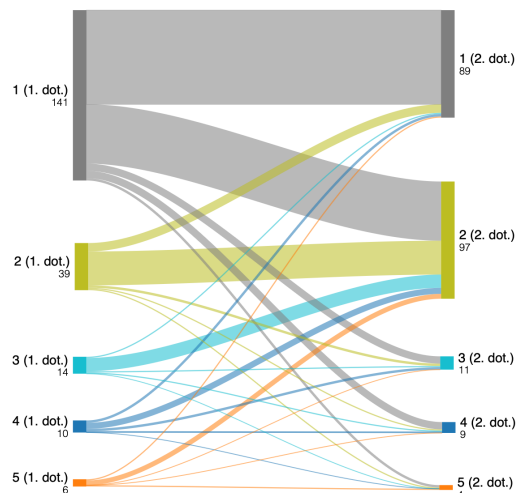
Graf 12 Míra souhlasu (Ženy)

Graf 13 Míra souhlasu (Muži)

1 (Rozhodně souhlasím), 2 (Spíše souhlasím), 3 (Nevím), 4 (Spíše nesouhlasím), 5 (Rozhodně nesouhlasím)



N=326 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)



N=197 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)

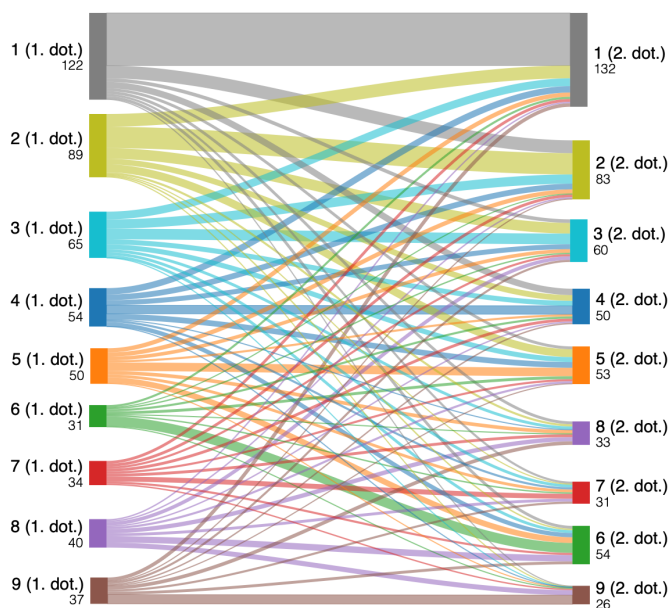
Důležité charakteristiky práce

Účastníků a účastnic aktivit jsme se také dotazovali na jejich vnímání vybraných charakteristik práce a jejich ohodnocení dle důležitosti, které konkrétní charakteristice přikládají. Všechna srovnání vykazují mírné přesuny voleb mezi jednotlivými dotazováními, jak ukazuje vložený graf 14 zachycující změny voleb u charakteristiky nadstandardní příjem. Nicméně celkové rozložení voleb výrazné posuny neukazuje. To přetrvává i pokud diagram rozložíme na porovnání voleb studentů a studentek (graf 15, 16). V tomto případě je patrné mírné posílení důležitosti nadstandardního příjmu u mužů, ale nepřináší to zásadní zlom v přiřazování důležitosti této charakteristice. Vyjma vnímání důležitosti prospěšnosti pro ostatní a možností flexibility nedošlo u dalších charakteristik k výraznějším posunům (viz. příloha č. 8, str. 65-66).



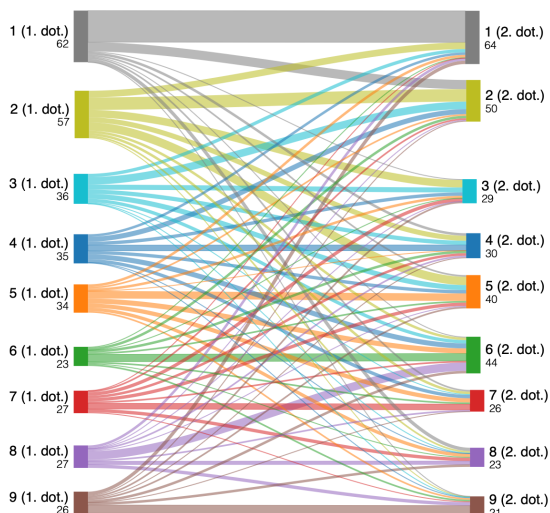
Graf 14 Míra důležitosti u charakteristiky „nadstandardní příjem“

1 (nejvíce důležitá) 9 (nejméně důležitá)



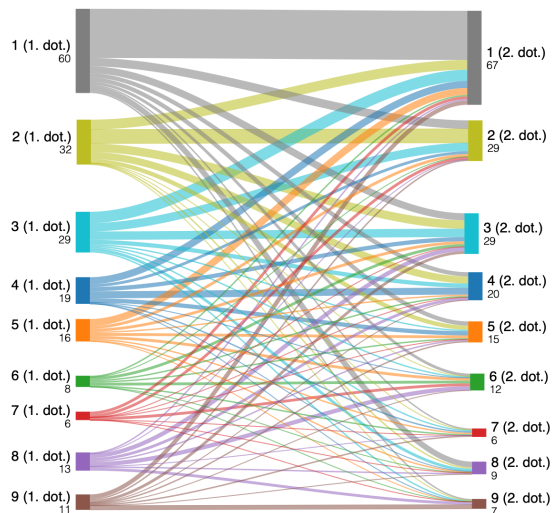
N=523 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)

Graf 15 Nadstandardní příjem (Ženy)



N=326 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)

Graf 16 Nadstandardní příjem (Muži)

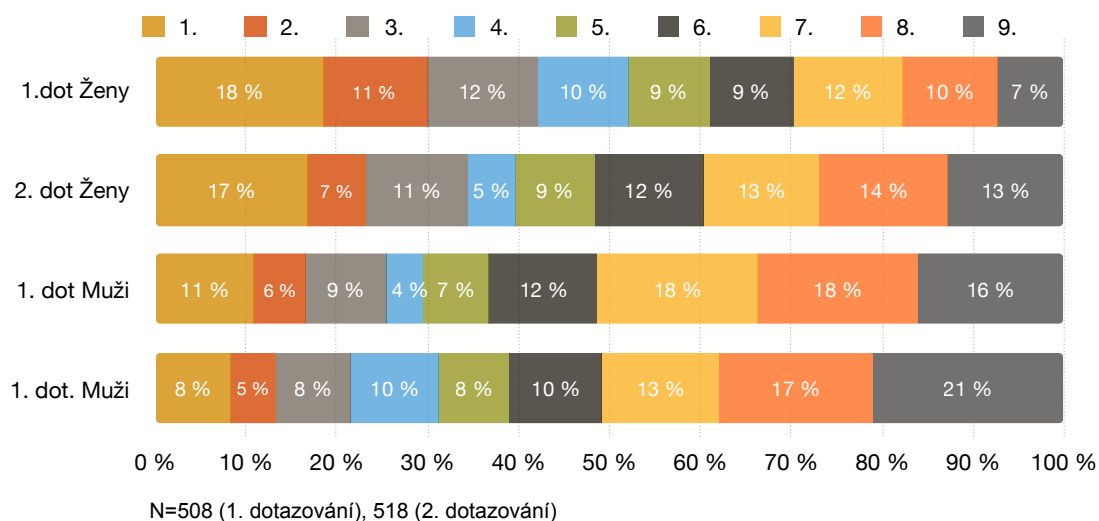


N=197 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)

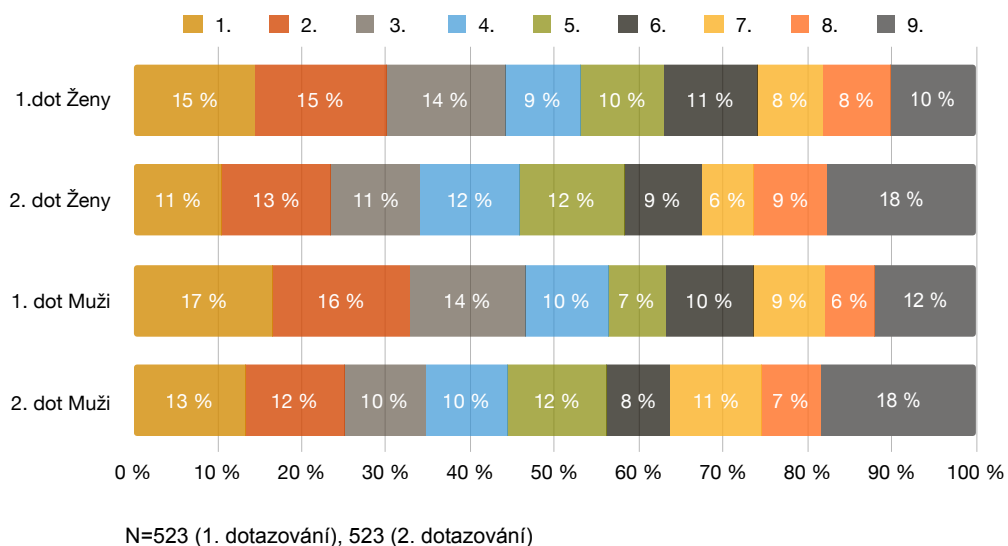


U opakovaného dotazování jsme zaznamenali pokles v přiřazování důležitosti u „Prospěšnosti pro ostatní lidi“ a „možností flexibility“. Míra důležitosti klesala jak u mužů, tak u žen.

Graf 17 Prospěšnost pro ostatní lidi



Graf 18 Možnost flexibility





Vnímání vybraných povolání

Dále jsme sledovali změny ve vnímání genderových stereotypů spojených s vybranými povoláními či pozicemi. Při porovnání výsledků jsme identifikovali tři kategorie zjištění.

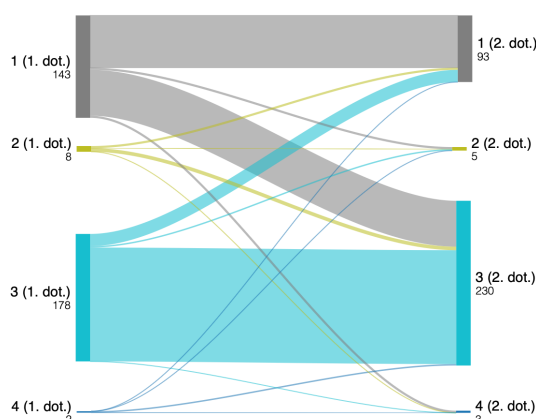
První kategorii tvoří pět povolání, kde vnímání zůstalo mezi prvním a opakovaným dotazováním stejné. Jedná se o oblast armády a dále povolání zemědělec/kyně, učitel/ka, stavbyvedoucí, praktický/á lékař/ka. Armáda, zemědělství a pozice stavbyvedoucí/ho jsou výrazně přisuzovány mužům, jak ze strany studentek tak studentů. U učitelství a praktického lékařství volili jak respondenti, tak respondenty většinově volbu bez genderové specifičnosti (viz. příloha č. 8, str. 67).

Druhou kategorií tvoří zjištění, kdy jsme zaznamenali posun ve volbách mezi prvním a opakovaným dotazováním, kdy odlišné hodnocení je výraznější u mužů. Jedná se zejména o povolání IT pracovník/ice a Inženýrství, kdy jak muži tak ženy u druhého dotazování volili možnost bez genderové specifičnosti a výraznější posun jsme zaznamenali u mužů. U pozice vedoucí/šéf/ka se ve volbách mužů zvýšil poměr volby vhodnosti jak pro muže, tak pro ženy. U žen zůstal poměr stejný. Na druhou stranu u povolání kadeřník/ice a profese sociální pracovník a pracovníce studenti oproti prvnímu dotazování častěji volili genderově specifické vnímání na častěji přisuzovali tato povolání ženám. Zde vkládáme diagram ukazující posuny voleb u pracovních pozic v oblasti IT, kde je patrný přesun k volbě vhodnosti povolání jak pro muže, tak pro ženy. U mužů je tento posun významnější než u žen. Další grafy ukazující celkové souhrny voleb možností u prvního a opakovaného dotazování naleznete v příloze č. 8, str. 67).

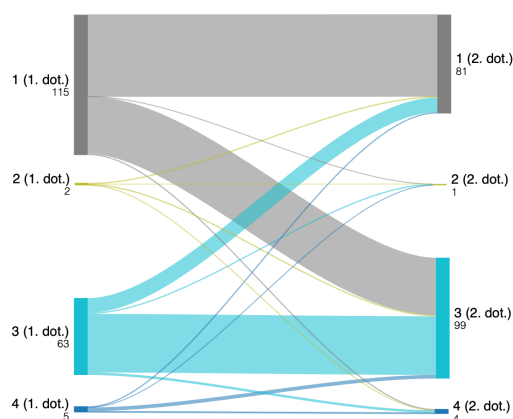
Graf 19 IT pracovník/ice (Ženy)

Graf 20 IT pracovník/ice (Muži)

1 (Vhodnější pro muže), 2 (Vhodnější pro ženy), 3 (Vhodné jak pro muže, tak pro ženy), 4 (Nevím).



N=319 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)



N=191 (vytvořeno pomocí SankeyMATIC.com)

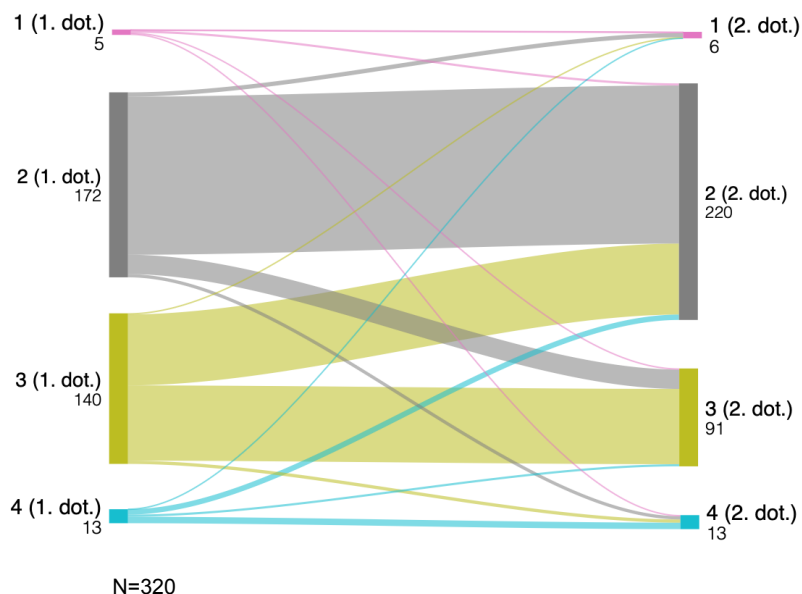
Třetí kategorií tvoří povolání, u jejichž vnímání došlo k mírnému posunu ve vnímání a to zejména v případě žen. Současně je tento posun ve prospěch genderové specifičnosti povolání, kdy se jedná o povolání stereotypně přisuzovaná ženám. Jedná se o povolání uklízečka, zdravotní sestra a prodavač/ka. Nejvýraznější je posun v hodnocení žen u povolání uklízečka, kde v druhém dotazování posílilo



hodnocení tohoto povolání jako vhodnějšího pro ženy na úkor volby, že je vhodné jak pro muže, tak pro ženy.

Graf 21 Uklízečka (Žena)

1 (Vhodnější pro muže), 2 (Vhodnější pro ženy), 3 (Vhodné jak pro muže, tak pro ženy), 4 (Nevím).



Opakované dotazování odhalilo zajímavé posuny ve vnímání genderových stereotypů u studentů a studentek středních škol. Zatímco u většiny charakteristik zůstalo vnímání mezi prvním a opakovaným dotazováním relativně stabilní, u vybraných oblastí jsme zaznamenali významné změny. Nejvýraznější posuny se projevily u vnímání některých osobnostních charakteristik (starostlivost, zábavnost, sportovní založení), kde došlo ke snížení genderové specifičnosti, zejména u mužů. Naopak u charakteristiky statečnosti a některých povolání stereotypně přisuzovaných ženám (uklízečka, zdravotní sestra) genderová specifičnost spíše posílila.

Je však otázkou, zda byly identifikované posuny zapříčiněny realizovanými aktivitami zaměřenými na genderové stereotypy, nebo samotným procesem dotazování, kdy první dotazník nastolil téma, které si studující mezi prvním a druhým měřením „ujasnili“ a hlouběji promysleli. Metodologicky nelze vyloučit, že pouhá konfrontace s otázkami týkajícími se genderových rolí a stereotypů mohla vést k reflexi vlastních postojů a jejich následné změně, nezávisle na případném vlivu projektových aktivit.



Hodnocení aktivit

Evaluaci aktivit jsme zpracovávali dvěma způsoby. Hlavní těžiště informací o hodnocení aktivit jsme získávali pomocí zaměřovaných skupinových rozhovorů se studujícími a polostrukturovaných rozhovorů s vyučujícími. Doplňkovou metodou sběru dat se stal krátký hodnotící dotazník.

Z perspektivy vyučujících a potažmo škol byly aktivity projektu vítanými možnostmi jak propojit požadavky škol na provázání výuky s praxí, ať již školy mají podstatnou část své výuky na praktické bázi (odborné školy) nebo je to pro ně důležitý doplněk ke studiu (gymnázia). Klíčovými tématy při hodnocení aktivit byly konkrétnost a zkušenost. Velmi dobře to ilustruje výpověď jedné z vyučujících, která se několika aktivit se studujícími zúčastnila:

„Ano, určitě si z toho hodně vzali, viděli, to jak vypadá v té firmě to přebalování zboží a předávání dál. My jsme se zúčastnili i toho provozu. Tam viděli celý ten proces. A myslím se, že to bylo pro ně, i pro mně, hodně takový poučný. Viděli, jak se k nám dostávají balíčky, který si objednáváme na internetu, jak je to složitá cesta. I tam byla výborná paní průvodkyně, která nás měla na starosti, taková svižná, energická mladá žena, mluvila velice fundovaně.“ (Vyučující 5)

Tyto konkrétní informace jsou velmi důležité zejména pro ty studující, kteří prozatím nemají jasnější představu o svém dalším směřování. Zejména s vyučujícími na gymnáziích a studujícími na téže škol jsme se v rozhovorech setkali s informacemi, že prozatím mají velmi široké zájmy a je i pro ně samé určit, jakým směrem se vydají. V tom bývají zejména ukázkové dny a exkurze velmi nápomocné:

„Oni vlastně neví, zaměření do široka, takže to nějak zkouší, oni vlastně neví. To mi přijde důležitý, že vidí ty konkrétní aktivity, ty pracoviště. Nejen jak to tam vypadá, ale i někdo jim tam něco řekne“ (Vyučující 4).

Jedním z významných faktorů ovlivňujících u studujících hodnocení aktivit je také možnost vybočit z rutiny školního vyučování.

Besedy

Všechny aktivity byly hodnoceny velmi pozitivně, ale u besed jsme zaznamenali nejvíce kritických připomínek. Nicméně v krátkém hodnotícím dotazníku zhodnotilo besedy 97 % zúčastněných jako zajímavé. Studující oceňovali praktickou ukázkou samovyšetření, popis systému a zkušeností u samoobslužných prodejen či je oslovily příběhy prezentujících.

Obr. 6 Word cloud slov připsaných k otázce, co studující nejvíce na dané aktivitě zaujalo, slova s největší frekvencí, vynechány spojky, předložky.





Pokud ale beseda není spojena s nějakou praktickou ukázkou (například prohlídka části firmy, kde se beseda koná nebo možnosti vyzkoušet si nějaký úkon na přinesených modelech), nemusí studující dostatečně zaujmout a motivovat v dalším zájmu o daný obor.

„No, za mně ta přednáška v DEPu byla nejméně přínosná. Tam tak sedíme a děláme hm, hm (pokyvuje hlavou) A pak když na konci se řekne, máte nějaký otázky, tak je to takový, že i člověk i když poslouchá, tak ho pak nic nenapadne. prostě jsme tam seděli, poslouchali a ke konci jsme vyplnili dotazník“ (Muži, Zaměřovaný skupinový rozhovor 4).

Ukázkové dny

Ukázkové dny probíhaly na pěti pracovištích, primárně se jednalo o vysoké a vyšší odborné školy: Fakulta elektrotechnická (FEL), Fakulta strojů a Fakulta zdravotnických studií na Západočeské univerzitě. Dále Lékařská fakulta Karlovy univerzity a Vyšší odborná škola zdravotnická, managementu a veřejnosprávních studií, s.r.o.

Ukázkové dny patřily mezi nejlépe hodnocené aktivity, s jejichž průběhem byli studující velmi spokojeni či spokojeni, nespokojeno bylo pouze 2 % dotazovaných. Nikdo nezvolil možnost velmi nespokojen. Jak studující, tak vyučující oceňují možnost prohlídku škol s podrobným komentářem a praktickými ukázkami.

„Líbilo se mi, že nás provázela ta studentka a někdo výš (vyučující), že to bylo takový interaktivní, že jsme se mohly na všechno zeptat, sáhnout si na všechno. Ale nestudovala bych tam. Bylo dobré si to vyzkoušet, jestli třeba náhodou. Bylo zajímavé vidět, co tam budou dělat.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2).

Obr. 7 Word cloud slov připsaných k otázce, co studující nejvíce na dané aktivitě zaujalo, slova s největší frekvencí, vynechány spojky, předložky.



Exkurze

Také exkurze zaujaly 92 % studujících a jen 2 % byla s průběhem exkurze nespokojena. U této aktivity byl v hodnocení kladen zejména důraz na možnost vstoupit přímo do praxe: *„Že viděli takovou tu praktickou stránku, toho jak některý ty věci probíhají, a jak to v těch firmách vypadá.“ (Vyučující 3)*



Ve spojitosti s exkurzemi a ukázkovými dny zazněl také další benefit těchto aktivit zejména z perspektivy vyučujících. Dle jejich mínění mají vyšší potenciál mobilizovat studující k větší míře zapojení, například podporovat kladení dotazů než besedy.

Obr. 8 Word cloud slov připsaných k otázce, co studující nejvíce na dané aktivitě zaujalo, slova s největší frekvencí, vynechány spojky, předložky.



Stáže

Během projektu proběhlo 60 stáží u osmi zapojených subjektů. V dotazníku hodnotili studující praxe také velmi pozitivně, na otázku, zda v praxi vidí přínos pro své studium, jsme získali 56 kladných vyjádření. Studující slučují stáže se školními praxemi, které v rámci stáží také mohou vykonávat. To je také jedním z benefitů pro školy, které díky projektu získali jednak rozšíření nabídky možných pracovišť po praxe nebo prohloubení spolupráce (v případě Krajské hospodářské komory v Plzeňském kraji). Studující na stážích oceňovali možnost zapojit se do běžného chodu pracoviště: „*Velmi si cením praxe, jenž mě přiblížila k životu v kanceláři.*“ (Dotazník, ST⁷).

Mezi kritickými připomínkami ke stážím byl požadavek většího podpory při zadávání úkolů, vysvětlování významu dané činnosti a také variability v úkolech, které studující vykonávali:

„My jsme s (jméno kamaráda) seděli před dvěma počítači, který fungovali hodně slabě a snažili jsme se poskládat něco do složek, () my jsme to dělali dva dny, dva tři dny jsme to dělali. v té době tam paní [...] moc nebyla a nikdo nám nevysvětloval, proč to děláme, jestli to někdo bude používat. (Muži, Zaměřované skupinové rozhovory 4)

Informovanost a organizační aspekt aktivit

Klíčovou osobou pro výběr aktivity byla osoba vyučující/ho, který byl či byla osloven/a pracovníci projektu. Vyučující vybírali aktivity z nabízeného seznamu dle svých preferencí a odhadu možného zájmu studujících. Ti také mnohdy určují, kteří studující se aktivit zúčastní, nejčastěji jsou to osoby, které o aktivitách předávají informace a studující na ně doprovází. Z organizačních důvodů je jednodušší vzít

⁷ Zkratky: UD - ukázkový den; EX - exkurze, BE - beseda, ST - stáž



na aktivitu jednu třídu, než studující skládat z několika tříd či ročníků, protože mají jiné rozvrhy. Vzhledem k zadání projektu ale bylo nutné volit spíše druhou variantu, neboť na aktivitách byla snaha, aby dívky a chlapci byli odděleně.

Organizaci samotných aktivit vyučující i studující chválili, byli spokojeni se zajištěním dopravy, naplánováním průběhu a občerstvením.

Ohledně míry informovanosti před aktivitami se v rozhovorech objevovalo doporučení pro detailnější předávání informací před akcí. Vyučující si aktivně vyhledávali informace o firmách skrze jejich webové stránky. Studující spoléhali na to, co jim řekli vyučující. Někteří ale v rozhovorech reflektovali, že to nebylo dostatečné:

"No právě, že moc ne. Ani paní učitelka nevěděla, co budeme dělat za aktivity. my jsme šli s tím, že je to pro dívky, je to na FELce, že zkusíme vedení týmu. Nevěděly jsme ani, jak dlouho to bude trvat." (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2)

Hodnocení dopadu aktivit

Na význam aktivity při vlastním uvažování o budoucím směřování jsme se studujících ptali jak v krátkém hodnotícím dotazníku, tak také v zaměřovaných skupinových rozhovorech.

Částečně přichází tyto aktivity pozdě a mnozí studující středních škol již o určitém zaměření uvažují či mají dokonce vybraný obor, jak vyplynulo také z rozhovorů. *„Bohužel mám už vybráno, jakým směrem chci jít, ale jinak bych to zohlednila“* (Dotazník UD) V několika případech vepsali, že je nezaujal obor nebo osoba jej představující. Dalším zdůvodněním bylo, že neplánují další studium. *„Je to zajímavé, ale ne nic pro mě“* (Dotazník EX). U ukázkových dní se také objevoval vepsaný argument, že účastník či účastnice neplánuje studium vysoké školy.

Kvalita a atraktivnost aktivity tedy nemusí mít přímou souvislost s rozhodováním o oboru budoucího studia či práce. Studující již jednoduše své zaměření mají. I když stále mohou tápat, „radikální“ krok vedle, tedy mimo záběr svých dosavadních zájmů udělat neplánují. K ilustraci bych opět využila citaci studentky ze skupinového zaměřovaného rozhovoru, která se účastnila ukázkového dne na Fakultě elektrotechnické:

„Líbilo se mi, že nás provázela ta studentka a někdo výš (vyučující), že to bylo takový interaktivní, že jsme se mohly na všechno zeptat, sáhnout si na všechno. Ale nestudovala bych tam.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2).

Během rozhovoru tato aktivita byla vnímána velmi pozitivně, ale studentka je si svým zaměřením jistá, připravuje se na něj i nad rámec školní výuky. Současně reflektovala genderové stereotypy, které ji od dětství neukazovaly tuto oblast jako atraktivní volbu. Podobně uvažovala její kolegyně:

„Neřekla jsem si, že bych tam chtěla studovat, ale pomohlo mi to. Změnilo mi to názor, jsem otevřenější, že jsem si uvědomila, že je tam plno dalších věcí, které člověk může studovat.“ (Ženy, Zaměřovaný skupinový rozhovor 2).



Nicméně minimálně čtvrtina dotazovaných uvedla, že svou zkušenost s danou aktivitou při svých dalších studijních či pracovních krocích zvaží, jak ukazuje tabulka číslo šest.

Tab 6 Odpovědi na otázku, zda studující zohlední aktivitu, které se zúčastnili při výběru svého budoucího povolání či volbě vysoké školy.

	Beseda	Exkurze	Ukázkový den
Ano	25 %	28 %	53 %
Asi / možná / spíše ano	9 %	8 %	8 %
Možná / asi	7 %	13 %	8 %
Spíše ne, asi ne, možná ne	19 %	11 %	9 %
Ne	29 %	23 %	13 %
Nevím	8 %	12 %	3 %
Nevyplněno / nejasné / nevyjádřil/a se k otázce	4 %	6 %	6 %
	N=412	N=328	N=462

Zjištění z dotazníků ukazují zejména význam ukázkových dní, které se přímo odehrávaly na vyšších či vysokých školách, tedy možnostech následného studia. Ukázkové dny oceňovali v rozhovorech jak studující, tak vyučující. Přičemž ukázkový den vykazuje nejvyšší potenciál studující pro daný obor motivovat. Svědčí o tom jak poloviční podíl pozitivních odpovědí ohledně zohlednění, ale také vepsané komentáře studujících v dotaznících. „Doposud jsem obor medicíny brala jako *”rozhodně ne”* a po dnešku začínám o tomto oboru trochu uvažovat.“ (Dotazníky UD).

Podobného prostoru se v rozhovorech také dostávalo exkurzím, které přinášely možnost nahlédnout do procesu výroby, což oceňovali zejména studující z odborných škol.



Závěry

Závěrečné shrnutí budeme formulujeme jednak skrze explicitní propojení našich zjištění a evaluačních otázek, a formulace doporučení vycházejících (sebe)reflexe našich plánů a realizačních postupů.

Evaluační otázky

1. Změnily se u studentů a studentek středních škol představy o “vhodných a nevhodných” studijních oborech pro muže a ženy z hlediska genderových stereotypů?
 - a. Jaké genderové stereotypy aplikují studující v kontextu studia a zaměstnání? Změnily se v průběhu projektu?
 - i. Genderové stereotypy jsou součástí nahlížení možností na trhu práce u mladých mužů a žen studujících střední školy. Nicméně muži v tomto ohledu aplikují genderové rozlišování oborů a profesí více než ženy. Muži častěji volili genderově podmíněné přiřazení charakteristik a povolání buď mužům nebo ženám, zatímco ženy s převahou volily genderově neutrální možnost („vhodné pro muže i ženy“). Studující také identifikují hlavní kritéria tohoto dělení, kterými jsou fyzická síla a empatie. Současně ale dodávají argument o individuálním nastavení a nutnosti vzájemné dohody.
 - ii. Díky aktivitám částečně došlo k narušení stereotypů, což ale nemuselo nutně vést k zájmu se danému oboru (genderově nestereotypnímu) věnovat.
 - b. Jaké představy mají studující o svých budoucích oborech studia či povolání? Změnily se v průběhu projektu?
 - i. Většina studujících přemýšlí o dalším studiu, ale výrazně menší podíl má již vybraný obor nebo se rozhoduje mezi několika konkrétními alternativami. Někteří studující jsou pevně přesvědčeni o svém dalším směřování a podnikají konkrétní kroky. Ti, kteří nemají vybranou konkrétní školu nebo podnik, mají představy o určitém oboru či sféře, kam by mohly směřovat jejich budoucí kroky, i když s výraznou neukotveností. Možnosti volby jim může mimo jiné komplikovat širší jejich zájmů.
 - ii. Aktivity mohou pro mnohé studující zejména vyšších ročníků přicházet pozdě, neboť ti již mají o svém zaměření konkrétnější představy. Ačkoli aktivity (zejména ukázkové dny) mohou změnit názor na konkrétní obor nebo zvýšit otevřenost k němu, jedná se spíše o individuální dopad.
2. Jak hodnotí studenti a studentky realizované aktivity a jejich význam pro rozhodování o navazujícím studiu?



- i. Všechny aktivity byly hodnoceny velmi pozitivně. Vyučující oceňují propojení výuky s praxí a konkrétní informace o pracovištích, což je důležité zejména pro studenty bez jasné představy o budoucnosti. Studující si navíc cení možnosti vybočit z rutiny školního vyučování.
 - ii. Minimálně čtvrtina dotazovaných zvaží zkušenost s danou aktivitou při budoucích studijních/pracovních krocích. Kvalita a atraktivnost aktivity nemusí mít přímou souvislost s rozhodováním o oboru, pokud student či studentka již své zaměření má. Ukázkové dny mají nejvyšší potenciál motivovat studující pro daný obor.
- b. Zvýšil se zájem dívek o technické a ICT obory?
- c. Zvýšil se zájem chlapců o studium oborů pedagogických, zdravotnických a oboru sociální práce na vysokých a vyšších odborných školách?
- i. K těmto otázkám jsme se vyjádřili v předchozí odpovědi. V individuálních případech zvýšily aktivity zájem mužů a žen o obory spojené s aktivitami, ale spíše podpořily otevřenost a rozšíření obzorů. Dobrým příkladem je povolání IT pracovníka/ice, u kterého došlo mezi prvním a opakovaným dotazováním k posunu ve prospěch kategorie vhodnosti pro obě kategorie pohlaví jak u studentek, tak studentů. Na druhou stranu genderová specifická povolání uklízeče/ky a zdravotní sestry ve vnímání studentek posílila.
- d. Jak studující hodnotí stáže? Jak stáž ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala?
- i. Stáže jsou hodnoceny velmi pozitivně. V hodnocení jsme získali 56 kladných vyjádření o přínosu pro studium. Studenti a studentky zejména oceňují možnost zapojit se do běžného chodu pracoviště.
- e. Jak studující hodnotí ukázkové dny? Jak tato aktivita ovlivnila jejich představy o daném oboru?
- i. Ukázkové dny (na VŠ/VOŠ) byly nejlépe hodnocené, 98 % účastníků a účastnic bylo spokojeno nebo velmi spokojeno. Studující a vyučující oceňují prohlídky škol s komentářem a praktickými ukázkami. Právě ukázkové dny mají vysoký potenciál motivovat studenty a studentky pro daný obor.
- f. Jak studující hodnotí exkurze? Jak tato aktivita ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala?
- i. Exkurze zaujaly 92 % studentů a studentek, důraz je kladen na možnost vstoupit přímo do praxe. Mají také potenciál mobilizovat studenty a studentky k zapojení a kladení dotazů.



- g. Jak studující hodnotí besedy? Jak besedy ovlivnily jejich představy o daném oboru?
- i. Besedy byly hodnoceny jako zajímavé (97 % zúčastněných), ale zaznamenali jsme v jejich hodnocení nejvíce kritických připomínek, pokud nebyly spojeny s praktickou ukázkou.

Doporučujeme

1. Cílit na dřívější fáze vzdělávání: Reflexi genderových stereotypů a seznámení s rozmanitými obory je třeba zapojit již na základních školách, tedy v období, kdy jsou studenti a studentky ještě otevřenější a méně ovlivnění předchozími volbami a zaměřením středních škol, které studují.
2. Zapojovat sloučené skupiny studentů a studentek: Doporučujeme neoddělovat dívky a chlapce během aktivit. Společná účast lépe odráží reálné budoucí pracovní prostředí, neposiluje stereotypy zdůrazněním podpory jedné oproti druhým (z důvodu netypičnosti volby) a pomáhá bořit stereotypy tím, že umožňuje setkání s experty/expertkami v genderově nestereotypních pozicích pro obě skupiny. Během projektu jsme několik skupin takto realizovali.
3. Intenzivněji pracovat se spolupracujícími organizacemi: Aktivitu projektu byly primárně zaměřeny na studující, ale méně bylo prostoru pro práci se samotnými experty a expertkami, kteří reprezentovali daný obor či povolání. Ačkoliv znají zaměření projektu, ne vždy jsou v této oblasti zkušení či mají dostatečnou podporu. Je tedy vhodné poskytnout expertům a expertkám, kteří reprezentují obory, větší podporu a školení v oblasti genderových stereotypů. U stáží zajistit lepší přípravu mentorů a mentorek pro vedení a vysvětlování úkolů studujícím.
4. Omezit čistě teoretické besedy: Besedy bez praktické složky mají nižší motivační potenciál. Doporučujeme je vždy doplnit praktickými ukázkami nebo prohlídkami.
5. Prioritizovat praktické aktivity s interaktivním přístupem: Na základě hodnocení ukázkových dnů a exkurzí doporučujeme zvýšit podíl aktivit umožňujících přímé setkání s prostředím a praxí jednotlivých oborů. Klíčový je interaktivní přístup umožňující dotazy a praktické vyzkoušení.
6. Detailnější příprava informačních materiálů uzpůsobenou také pro distribuci mezi studující. Klíčovou osobou je vyučující, ten či ta předává studujícím informace získané od odborné pracovnice projektu. Vytvoření graficky atraktivní a přehledné infografiky obsahující přesný program, časový harmonogram a vytvořené medailonky zúčastněných osob/firem by mohlo vyučujícím poskytnout materiál k distribuci studujícím a současně tak efektivněji šířit informace mezi studující.



Seznam zdrojů

BOYCE, Carolyn a NEALE, Palena (2006). *Conducting in-depth interviews: A Guide for Designing and Conducting In-Depth Interviews for Evaluation Input*. Online. Dostupné z: https://nyhealthfoundation.org/wp-content/uploads/2019/02/m_e_tool_series_indepth_interviews-1.pdf [citováno 2023-11-3]

BRAUN, Virginia a CLARKE, Victoria (2006). "Using thematic analysis in psychology." *Qualitative Research in Psychology*, roč. 3, č. 2, s. 77–101. Dostupné z: <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>

BRYMAN, Alan (2006). *Social Research Methods*. Oxford University press, 3 vyd.

ČSÚ (Český statistický úřad) (2023). Zaostrěno na ženy a muže. Kód publikace : 300002-23. Č.j. CSU-016208/2023. Online. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/d136ba34-31ff-bb5d-cd61-c597cdf4a603/30000223.pdf?version=1.0> [citováno 2025-20-5]

HLAŘO Petr. (2008). Svět práce a volba povolání. Online. Brno, Masarykova univerzita. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/ped/jaro2009/TE2BP_SVP/um/Svet_prace_-_finalni_verze.pdf [citováno 2023-11-4]

HLAŘO, Petr a DRAHOŇOVSKÁ, Petra (2012). Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů. Online. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/KP_Volba_zaci_rodice_pro_www.pdf [citováno 2023-11-4]

JARKOVSKÁ, Lucie; LIŠKOVÁ, Kateřina a ŠMÍDOVÁ, Iva (2010). *S genderem na trh: Rozhodování o dalším vzdělávání patnáctiletých*. Praha: Slon.

KŘÍŽKOVÁ, Alena a SLOBODA, Zdeněk (2009). *Genderová segregace českého trhu práce. Kvantitativní a kvalitativní obraz*. Sociologický ústav AV ČR, 09/04. ISBN 978-80-7330-165-1

TOUŠEK, Ladislav (2012). Vybrané aspekty metodologie aplikované antropologie. In Hirt, T. (ed.) *Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie*. Plzeň: ZČU, pp. 25-106.



Přílohy

1. Metodologie - plán

Dotazníkové šetření

Pomocí kvantitativních dotazníků jsme plánovali zachytit posun v představách studentů a studentek o vhodnosti vybraných studijních oborů a jaké faktory s nimi souvisí, přičemž hlavním zájmem bylo, jak se do těchto představ o možných volbách promítají genderové stereotypy. Z tohoto důvodu jsme naplánovali opakované dotazníkové šetření.

V prvním tedy počátečním dotazníkovém šetření (dále jen počáteční dotazník či dotazování) jsme chtěli nejprve zjistit jaké představy o budoucím studiu a práci studenti a studentky mají. Zda již uvažují o konkrétním oboru či mají nějaké preference. Také nás zajímalo jaké charakteristiky jsou v budoucí práci pro ně důležité. Díky těmto otázkám můžeme současně detekovat, nakolik jsou či nejsou uvedené volby stereotypní. Několik otázek v dotazníku následně směřuje na genderové stereotypy cíleně. Jednak se zajímáme o to, zda a jaké stereotypy studující uplatňují ve vztahu k práci obecně a ke konkrétním povoláním. Pomocnou funkci v této oblasti má otázka věnující se vybraným osobnostním charakteristikám, které bývají stereotypně přiřazovány mužům či ženám.

V kontextu šetření o genderových stereotypech potřebujeme také znát genderovou identitu studujících, věk a snažíme se identifikovat jejich rodinnou historii z hlediska etnické či národní identity. Nepřímou otázkou na primární jazyk rodiny se snažíme indikovat jejich národnost/občanství, což, zejména v současné době, kdy na středních školách studuje větší počet studujících, kteří sami nebo jejich rodiny mají ve své historii migrační zkušenost, může být proměnná související s formováním genderových stereotypů v rodině. Zajímá nás také vzdělání rodičů, neboť i to pokládáme za faktor související se klimatem rodiny a tedy související s budoucími volbami studia či práce. Z principu distribuce dotazníků skrze spolupracující školy jsme tak schopni propojit odpovědi v dotazníku s typem střední školy. Také s touto informací budeme pracovat v analýze. (viz. příloha 3)

V druhém tedy opakovaném dotazníkovém šetření (dále jen opakovaný dotazník či dotazování) jsme se opět dotazovali na představy o budoucím povolání. Plánovali jsme zjistit, zda v průběhu roku dojde či nedojde ke změně (která může či nemusí být posunem ve prospěch oborů, v jejichž oblasti se projektové aktivity odehrávaly). Zajímalo nás, jak pevné jsou představy studentů a studentek o budoucím studiu. Otázky zaměřené na stereotypy byly stejné jako u prvního dotazníku, neboť naším cílem je identifikovat, zda došlo či nedošlo k nějakému posunu v uvažování o osobnostních charakteristikách spojených se zájmem o povolání, genderových rolích či vhodnosti a nevhodnosti určitých povolání pro muže či ženy.

Počet respondentů a respondentek se bude odvíjet od aktivit projektu. První dotazníky by měli vyplnit všechny účastnice a účastníci projektových aktivit,



u opakovaného dotazování jsme si vytyčili cíl získat alespoň 70% vzorku z počátečního šetření. Dle plánovaných aktivit jsme očekávali přes 700 vyplněných prvních dotazníků.

Etické aspekty dotazníkového šetření - v obou dotazníkových šetření jsou oba vyplněné dotazníky propojitelné skrze specifické identifikační číslo studenta či studentky. Při plánování evaluačního procesu a metod sběru dat jsme museli vyřešit rozpor mezi potřebou zajistit důvěru v nezneužití odpovědí ve vyplněném dotazníku a nezbytností propojení obou vyplněných dotazníků pro zmapování posunu. Slíbenou anonymizaci odpovědí jsme zdůraznili v titulní straně dotazníku (viz. příloha 1 a 2), kam studující také vepisovali svá jména. Kód dotazníku přidělila až evaluatorka projektu, která jediná měla možnost kód a jméno propojit a zajistit tak propojení prvního a opakovaného dotazování. Odpovědi z dotazníků byly do tabulky přepisovány pouze ve spojení s kódem.

Zaměřované skupinové rozhovory

Pro hlubší porozumění formování genderových stereotypů ve vztahu ke studiu a povolání a dopadu absolvovaných aktivit, jsme zvolili jako nejvhodnější metodu zaměřovaného skupinového rozhovoru. Jedná se o "techniku vytváření dat, při které výzkumník – moderátor vede diskusi nad specifickým tématem najednou s více respondenty, zpravidla šesti až dvanácti" (Toušek, 2012, 73), přičemž doporučený počet participantů a participantek v jedné skupině je spíše blíže k dolní vymezené hranici, „s ideálním počtem osmi osob“ (Toušek, 2012, 81). Výhoda fokusních skupin spočívá v dynamice a široké perspektivě, kterou skupinový rozhovor více účastníků a účastnic v přítomném čase a prostoru přináší.

Jako součást evaluačních aktivit plánujeme realizovat několik zaměřovaných skupinových rozhovorů s požadavkem na zajištění variability zkušeností studentek a studentů s aktivitami projektu. Je tedy důležité, aby se těchto rozhovorů zúčastnili jak studenti, tak studentky, a aby měli zkušenost buď s jednou či vícero realizovanými aktivitami (stáže, exkurze, ukázkový den, beseda). Celkem jsme plánovali šest fokusních skupin.

Individuální hloubkové rozhovory

V případě, že nebudeme úspěšní s domlouváním zaměřovaných skupinových rozhovorů, plánujeme tyto rozhovory nahradit individuálními hloubkovými rozhovory. Jedná se o specifický typ kvalitativních rozhovorů charakteristický intenzivním zaměřením na detailní prozkoumávání konkrétních myšlenek, zkušeností či situací participantů a participantek (Boyce, Neale 2006). V našem případě se jedná o hlavní zaměření na genderové stereotypy spojené s obory budoucího studia a práce a reflexi aktivit projektu.

Polostrukturované rozhovory

Jako doplňkovou metodou evaluace plánujeme realizovat polostrukturované rozhovory s vyučujícími spolupracujícími středními škol, konkrétně těch, z jejichž tříd pochází studenti a studentky účastníci se projektových aktivit. Polostrukturovaný rozhovor je standardní technikou kvalitativního sběru dat



umožňující propojení zaměřené přípravy a flexibility reagování v interakci rozhovoru. Výzkumník či výzkumnice tak pracuje s předpřipravenou osnovou rozhovoru, ale současně poskytuje dostatek prostoru pro vlastní vyjádření participanta či participantky (Toušek, 2012). Cílem těchto rozhovorů bude zjistit reflexi pedagogů a pedagožek ohledně toho, zda a jak téma genderu a genderových stereotypů ve třídě rezonuje, zda a jak si o něm studující povídají, zda a jak se téma „profiltrovalo“ do témat ve výuce. S pomocí vyučujících se pokusíme zachytit „klíma“ ve třídě a jeho reflexi toho, zda k tomu došlo na základě realizovaných aktivit v rámci projektu.

Předpokládaný počet polostrukturovaných rozhovorů byl pět rozhovorů s tím, že bychom rádi mluvili s vyučujícími z různých typů středních škol.

Nezúčastněné, nestrukturované pozorování

Další doplňkovou metodou je nezúčastněné a nestrukturované pozorování při realizovaných aktivitách projektu. Předmětem pozorování budou zejména besedy, případně ukázkové dny. Domníváme se, že u těchto aktivit bude nejlepší prostor pro realizaci pozorování, které by nenarušovalo aktivitu a její účastníky. Zejména u besed se jedná o to, že studující a expert či expertka jsou lokalizováni v jedné místnosti a zpravidla se nikam nepřesouvají. Současně tam ale bude docházet k interakcím mezi experty a expertkami a studentkami a studenty. Tedy evaluátorka, která bude pozorování realizovat, bude mít možnost pozorovat jaká témata se objevují přímo v aktivitách, jaké studující kladou otázky a jak reagují na reprezentanta či reprezentantku genderově nestereotypní volby oboru a povolání.

Pozorování plánujeme uskutečnit alespoň u **šesti aktivit** projektu.



2. Evaluační matice

Cíl evaluace: Cílem evaluace je jednak zhodnotit, zda došlo u studentů a studentek středních škol k posunu genderových stereotypů u vybraných oborů, které reprezentovaly realizované aktivity. Jako druhý cíl si klademe zhodnocení efektivity realizovaných aktivit a jejich vliv na genderové stereotypy spojené s konkrétními obory.

Evaluační otázky:

Změnily se u studentů a studentek středních škol představy o “vhodných a nevhodných” studijních oborech pro muže a ženy z hlediska genderových stereotypů? (EQ1)

Jaké genderové stereotypy aplikují studující v kontextu studia a zaměstnání? Změnily se v průběhu projektu? (EQ 1.1)

Jaké představy mají studující o svých budoucích oborech studia či povolání? Změnily se v průběhu projektu? (EQ 1.2)

Jak hodnotí studenti a studentky realizované aktivity a jejich význam pro rozhodování o navazujícím studiu? (EQ 2)

Zvýšil se zájem dívek o technické a ICT obory? (EQ 2.1)

Zvýšil se zájem chlapců o studium oborů pedagogických, zdravotnických a oboru sociální práce na vysokých a vyšších odborných školách. (EQ 2.2)

Jak studující hodnotí stáže? Jak stáž ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala? (EQ 2.3)

Jak studující hodnotí ukázkové dny? Jak tato aktivita ovlivnila jejich představy o daném oboru? (EQ 2.4)

Jak studující hodnotí exkurze? Jak tato aktivita ovlivnila jejich vnímání oboru, kterého se týkala? (EQ 2.5)

Jak studující hodnotí besedy? Jak besedy ovlivnily jejich představy o daném oboru? (EQ 2.6)



Projektová aktivita	Evaluační otázky (EQ)	Metoda sběru dat	Zdroje dat / respondenti/ky	Harmonogram sběru dat	Téma šetření
Stáže	EQ 1 EQ 2 EQ 2.3	Opakované dotazníkové šetření se studentkami studentky účastníci se aktivity Zaměřovaný skupinový rozhovor s několika absolventy a absolventkami stáží Polostruktruované rozhovory s pedagogy a pedagožkami ve spolupracujících školách	Studenti a studentky středních škol • 60 studentů a studentek Pedagogové a pedagožky tříd, z nichž se studující účastní aktivit • 5 rozhovorů pro projekt • alespoň jeden z participantů či participantek bude mít ve třídě studentku či studenta se zkušeností ze stáže	Detailní harmonogram je součástí evaluační zprávy v samostatné tabulce.	Dopad: - Ovlivnila aktivita uvažování studujících o oboru, který reprezentovala z hlediska genderových stereotypů? - Jak konkrétně ovlivnila jejich představy o vhodnosti či nevhodnosti oboru pro muže či ženy? Proces: - Jak studující hodnotí stáže? - Co oceňují jako pozitivní a naopak, co vnímají jako negativní na jejich průběhu? - Jak hodnotí osobu/y, které je při stáži vedly? - Jak hodnotí získané zkušenosti? - Jak se při stáži cítili?
Exkurze	EQ 1 EQ 2 EQ 2.5	Opakované dotazníkové šetření se studentkami studentky účastníci se aktivity Zaměřovaný skupinový rozhovor s vybranými účastníky a účastnicemi exkurzí Polostruktruované rozhovory s pedagogy a pedagožkami ve spolupracujících školách	Studenti a studentky středních škol • 240 studentů a studentek Pedagogové a pedagožky tříd, z nichž se studující účastní aktivit • 5 rozhovorů pro projekt • alespoň jeden z participantů či participantek bude mít ve třídě studentku či studenta se zkušeností z exkurze	Detailní harmonogram je součástí evaluační zprávy v samostatné tabulce.	Dopad: - Ovlivnila aktivita uvažování studujících o oboru, který reprezentovala z hlediska genderových stereotypů? - Jak konkrétně ovlivnila jejich představy o vhodnosti či nevhodnosti oboru pro muže či ženy? Proces: - Jak studující hodnotí exkurze? - Co oceňují jako pozitivní a naopak, co vnímají jako negativní na jejich průběhu? - Jak hodnotí osobu/y, které je při exkurzi vedly? - Jak hodnotí získané zkušenosti? - Jak se při exkurzi cítili?



Ukázkové dny	EQ 1 EQ 2 EQ 2.4	Opakované dotazníkové šetření se studentkami studentky účastnící se aktivity Zaměřovaný skupinový rozhovor s vybranými účastníky a účastnicemi ukázkových dnů Polostrukturované rozhovory s pedagogy a pedagožkami ve spolupracujících školách Nezúčastněné a nestrukturované pozorování v rámci vybraných ukázkových dnů	Studenti a studentky středních škol 300 studentů a studentek Pedagogové a pedagožky tříd, z nichž se studující účastní aktivit 5 rozhovorů pro projekt - alespoň jeden z participantů či participantek bude mít ve třídě studentku či studenta se zkušeností z ukázkového dne Pozorování průběhu a interakcí v rámci vybraných ukázkových dnů 3 pozorování v rámci této aktivity	Detailní harmonogram je součástí evaluační zprávy v samostatné tabulce.	Dopad: - Ovlivnila aktivita uvažování studujících o oboru, který reprezentovala z hlediska genderových stereotypů? - Jak konkrétně ovlivnila jejich představy o vhodnosti či nevhodnosti oboru pro muže či ženy? - Dokáží si přestavit, že by v oboru mohli nalézt budoucí zaměstnání? Proces: - Jak studující hodnotí ukázkové dny? - Co oceňují jako pozitivní a naopak, co vnímají jako negativní na jejich průběhu? - Jak hodnotí osobu/y, které je při ukázkovém dnu vedly? - Jak hodnotí získané zkušenosti? - Jak se při ukázkovém dnu cítili?
Besedy	EQ1 EQ2 EQ 2.6	Opakované dotazníkové šetření se studentkami studentky účastnící se aktivity Zaměřovaný skupinový rozhovor s vybranými účastníky a účastnicemi besed Polostrukturované rozhovory s pedagogy a pedagožkami ve spolupracujících školách Nezúčastněné a nestrukturované pozorování v rámci vybraných ukázkových dnů	Studenti a studentky středních škol 300 studentů a studentek Pedagogové a pedagožky tříd, z nichž se studující účastní aktivit 5 rozhovorů pro projekt - alespoň jeden z participantů či participantek bude mít ve třídě studentku či studenta se zkušeností z besedy Pozorování průběhu a interakcí v rámci vybraných besed 3 pozorování v rámci této aktivity	Detailní harmonogram je součástí evaluační zprávy v samostatné tabulce.	Dopad: - Ovlivnila aktivita uvažování studujících o oboru, který reprezentovala z hlediska genderových stereotypů? - Jak konkrétně ovlivnila jejich představy o vhodnosti či nevhodnosti oboru pro muže či ženy? - Dokáží si přestavit, že by v oboru mohli nalézt budoucí zaměstnání? Proces: - Jak studující hodnotí besedy? - Co oceňují jako pozitivní a naopak, co vnímají jako negativní na jejich průběhu? - Jak hodnotí osobu/y, které s nimi besedovaly? - Jak hodnotí získané zkušenosti? - Jak se při besedě cítili?



3. Dotazník - první dotazování

KÓD _____

Vážená studentko, vážený studente,

prosím o vyplnění dotazníku vztaženého k projektu, který zkoumá následné studium středoškolských studentů a studentek a jejich budoucí volbu povolání.

Jedná se o evaluační dotazník, který je nedílnou součástí projektu, na němž vaše škola spolupracuje. Tento dotazník slouží k celkovému hodnocení projektu, který realizuje Akademie Hospodářské Komory PK, o.p.s.

K vyplněným dotazníkům bude mít přístup pouze evaluátorka programu Alena Pařízková, která bude následně pracovat se získanými informacemi. Zjištění budou využita zejména pro vstupní a výstupní evaluační zprávu projektu. Dotazník je identifikován pouze kódem, práce s informacemi v dotaznících bude tedy **anonymizována a žádná publikovaná zjištění nebude možné spojit s konkrétní osobou.**

Pouze na této části uveďte své celé jméno:

Tato část bude od dotazníku oddělena a využita pouze při opětovném dotazování v rámci projektu. Z tohoto důvodu je třeba, aby na této stránce bylo uvedeno vaše jméno.

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Mgr. Alena Pařízková, Ph.D.
Evaluátorka projektu, KSS FF ZČU



KÓD	
1) Kolik je vám let? • 15 • 16 • 17 • 18	2) Definujete se jako: • muž • žena • jiné

3) Jakým jazykem či jakými jazyky nejčastěji mluvíte v domácnosti?

Prosím vyberte možnost či více možností, které odpovídají vašemu jazykovému vybavení, a které běžně používáte.

- český
- ukrajinský
- romský
- vietnamský
- bulharský
- jiný.....

4) Přemýšlíte o dalším studiu po ukončení střední školy?

- Ano
 - ➔ pokud jste zaškrtnli ano, pokračujte prosím následující otázkou.
- Ne
 - ➔ pokud jste zaškrtnli ne, přejděte k otázce č. 6

5) Máte již vybraný studijní obor?

- Ano, jsem si téměř jistý/á (prosím uveďte):.....
- Rozhoduji se mezi několika obory (prosím vypíšte):
.....
.....
- Zatím ne, ale uvažuji o konkrétním zaměření nebo typu studijního oboru (prosím vepište, co by mělo charakterizovat studijní obor, který by pro vás připadal v úvahu):
.....
.....
- Nemám

6) Pokud byste měl/a možnost vybrat si jakékoliv možné zaměstnání, jaké byste si vybral/a?

.....



7) Seřadte prosím, charakteristiky, které jsou pro vás při uvažování o budoucí práci důležité.

Seřadte dle pořadí důležitosti (tedy nejdůležitější je č. 1).

V práci bych měl/a mít: Práce by s sebou měla přinášet:	Seřadte dle pořadí od 1 do 9
prospěšnost i pro ostatní lidi	
prostor pro seberealizaci	
nadstandardní příjem	
společenské ocenění	
autoritu a možnost rozhodovat	
možnost si věci řešit po svém	
možnost pracovat s lidmi, se kterými je mi dobře	
prostor pro kreativitu	
možnost flexibility (pružná pracovní doba, práce z domova)	

8) Kdybyste se měla/a zamyslet nad následujícími předměty, jak byste je ohodnotil/a?

Zaškrtněte prosím jednu odpověď pro každý předmět z možností uvedených v horní části tabulky.

	Vhodnější pro chlapce	Vhodnější pro dívky	Vhodné jak pro dívky, tak chlapce	Nevím
Český jazyk	☐	☐	☐	☐
Biologie	☐	☐	☐	☐
Informatika a výpočetní technika	☐	☐	☐	☐
Chemie	☐	☐	☐	☐
Cizí jazyky	☐	☐	☐	☐
Výchova ke zdraví	☐	☐	☐	☐
Zeměpis	☐	☐	☐	☐
Matematika	☐	☐	☐	☐
Tělesná výchova	☐	☐	☐	☐
Fyzika	☐	☐	☐	☐
Výtvarná a hudební výchova	☐	☐	☐	☐



9) Vyjádřete souhlas či nesouhlas s následujícími výroky

	<i>Rozhodně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Rozhodně nesouhlasím</i>
Pro ženy je práce méně důležitá než pro muže.	☐	☐	☐	☐	☐
Pro muže je péče o domácnost a děti stejně důležitá jako pro ženy.	☐	☐	☐	☐	☐
Ženy se o děti umí starat lépe než	☐	☐	☐	☐	☐
Dělat kariéru je pro ženu méně důležité než pro muže.	☐	☐	☐	☐	☐
Existují povolání, která jsou spíše vhodná pro muže než pro ženy.	☐	☐	☐	☐	☐

10) Když se zamyslíte nad tím, jak vnímáte následující charakteristiky?

Zaškrtněte prosím jednu odpověď pro každou charakteristiku z možností uvedených v horní části tabulky.

	<i>Vhodnější pro muže</i>	<i>Vhodnější pro ženy</i>	<i>Vhodné jak pro muže, tak pro ženy</i>	<i>Nevím</i>
Mít dobře placenou práci	☐	☐	☐	☐
Mít vlivné postavení	☐	☐	☐	☐
Schopnost prosadit si svůj názor	☐	☐	☐	☐
Být starostlivý/á	☐	☐	☐	☐
Být zábavný/á	☐	☐	☐	☐
Být zodpovědný/á	☐	☐	☐	☐
Být statečný/á	☐	☐	☐	☐
Projevovat emoce na veřejnosti	☐	☐	☐	☐
Být sportovně založený/á	☐	☐	☐	☐
Být fyzicky atraktivní	☐	☐	☐	☐
Být nadaný/á	☐	☐	☐	☐



11) Jak vnímáte následující povolání?

Zaškrtněte prosím jednu odpověď pro každé povolání z možností uvedených v horní části tabulky.

	Vhodnější pro muže	Vhodnější pro ženy	Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	Nevím
Uklízeč/ka	☐	☐	☐	☐
Inženýr/ka	☐	☐	☐	☐
Praktický lékař/ka	☐	☐	☐	☐
Zemědělec/kyně	☐	☐	☐	☐
Kadeřník/ice	☐	☐	☐	☐
Vedoucí funkce/šéf/	☐	☐	☐	☐
Zdravotní sestra	☐	☐	☐	☐
Prodavač/ka	☐	☐	☐	☐
Sociální pracovník/	☐	☐	☐	☐
Učitel/ka	☐	☐	☐	☐
IT pracovník/ice	☐	☐	☐	☐
Armáda	☐	☐	☐	☐
Stavbyvedoucí	☐	☐	☐	☐

12) Prosím sdělte nám nejvyšší dosažené vzdělání vašich rodičů:

Otec	Matka
☐ základní vzdělání	☐ základní vzdělání
☐ středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou	☐ středoškolské vzdělání ukončené učňovskou zkouškou
☐ středoškolské vzdělání ukončené maturitou	☐ středoškolské vzdělání ukončené maturitou
☐ vyšší odborné vzdělání	☐ vyšší odborné vzdělání
☐ vysokoškolské vzdělání	☐ vysokoškolské vzdělání

Děkuji za vyplnění dotazníku.



4. Dotazník - opakované dotazování

KÓD _____

Vážená studentko, vážený studente,

prosím o vyplnění dotazníku vztaženého k projektu, který zkoumá následné studium středoškolských studentů a studentek a jejich budoucí volbu povolání.

Jedná se o evaluační dotazník, který je nedílnou součástí projektu, na němž vaše škola spolupracuje. Tento dotazník slouží k celkovému hodnocení projektu, který realizuje Akademie HK PK, o.p.s.

K vyplněným dotazníkům bude mít přístup pouze evaluátorka programu Alena Pařízková, která bude následně pracovat se získanými informacemi. Zjištění budou využita zejména pro vstupní a výstupní evaluační zprávu projektu. Dotazník je identifikován pouze kódem, práce s informacemi v dotaznících bude tedy **anonymizována a žádná publikovaná zjištění nebude možné spojit s konkrétní osobou.**

Pouze na této části uveďte své celé jméno:

Tato část bude od dotazníku oddělena a využita pouze při opětovném dotazování v rámci projektu. Z tohoto důvodu je třeba, aby na této stránce bylo uvedeno vaše jméno.

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Mgr. Alena Pařízková, Ph.D.
Evaluátorka projektu, KSS FF ZČU



KÓD _____

1) Jakých aktivit jste se v projektu zúčastnil či zúčastnila?

	<i>Jednou</i>	<i>Dvakrát</i>	<i>Třikrát</i>	<i>Vícekrát</i>
Beseda	☐	☐	☐	☐
Exkurze	☐	☐	☐	☐
Stáž	☐	☐	☐	☐
Ukázkový den	☐	☐	☐	☐
Žádná aktivita projektu	☐			

2) Přemýšlíte o dalším studiu po ukončení střední školy?

- Ano
➔ pokud jste zaškrtnli ano, pokračujte prosím následující otázkou.
- Ne
➔ pokud jste zaškrtnli ne, přejděte k otázce č. 3

2) Máte již vybraný studijní obor?

- Ano, jsem si téměř jistý/á (prosím uveďte):.....
- Rozhoduji se mezi několika obory (prosím vypište):
.....
.....
.....
- Zatím ne, ale uvažuji o konkrétním zaměření nebo typu studijního oboru (prosím vepište, co by mělo charakterizovat studijní obor, který by pro vás připadal v úvahu):
.....
.....
.....
- Nemám



3) Pokud byste měl/a možnost vybrat si jakékoliv možné zaměstnání, jaké byste si vybral/a?

.....

.....

4) Seřad'te prosím, charakteristiky, které jsou pro vás při uvažování o budoucí práci důležité.

Seřad'te dle pořadí důležitosti (tedy nejdůležitější je č. 1).

<i>V práci bych měl/a mít: Práce by s sebou měla přinášet:</i>	Seřad'te dle pořadí od 1 do 9
prospěšnost i pro ostatní lidi	
prostor pro seberealizaci	
nadstandardní příjem	
společenské ocenění	
autoritu a možnost rozhodovat	
možnost si věci řešit po svém	
možnost pracovat s lidmi, se kterými je mi dobře	
prostor pro kreativitu	
možnost flexibility (pružná pracovní doba, práce z domova)	

5) Vyjádřete souhlas či nesouhlas následujícími výroky

	<i>Rozhodně souhlasím</i>	<i>Spíše souhlasím</i>	<i>Nevím</i>	<i>Spíše nesouhlasím</i>	<i>Rozhodně nesouhlasím</i>
Pro ženy je práce méně důležitá než pro muže.	☐	☐	☐	☐	☐
Pro muže je péče o domácnost a děti stejně důležitá jako pro ženy.	☐	☐	☐	☐	☐
Ženy se o děti umí starat lépe než muži.	☐	☐	☐	☐	☐
Dělat kariéru je pro ženu méně důležité než pro muže.	☐	☐	☐	☐	☐
Existují povolání, která jsou spíše vhodná pro muže než pro ženy.	☐	☐	☐	☐	☐



6) Když se zamyslíte nad tím, jak vnímáte následující charakteristiky?

Zaškrtněte prosím jednu odpověď pro každou charakteristiku z možností uvedených v horní části tabulky.

	Vhodnější pro muže	Vhodnější pro ženy	Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	Nevím
Mít dobře placenou práci	☐	☐	☐	☐
Mít vlivné postavení	☐	☐	☐	☐
Schopnost prosadit si svůj názor	☐	☐	☐	☐
Být starostlivý/á	☐	☐	☐	☐
Být zábavný/á	☐	☐	☐	☐
Být zodpovědný/á	☐	☐	☐	☐
Být statečný/á	☐	☐	☐	☐
Projevovat emoce na veřejnosti	☐	☐	☐	☐
Být sportovně založený/á	☐	☐	☐	☐
Být fyzicky atraktivní	☐	☐	☐	☐
Být nadaný/á	☐	☐	☐	☐



7) Jak vnímáte následující povolání?

Zaškrtněte prosím jednu odpověď pro každé povolání z možností uvedených v horní části tabulky.

	Vhodnější pro muže	Vhodnější pro ženy	Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	Nevím
Uklízeč/ka	☐	☐	☐	☐
Inženýr/ka	☐	☐	☐	☐
Praktický lékař/ka	☐	☐	☐	☐
Zemědělec/kyně	☐	☐	☐	☐
Kadeřník/ice	☐	☐	☐	☐
Vedoucí funkce/šéf/ka	☐	☐	☐	☐
Zdravotní sestra	☐	☐	☐	☐
Prodavač/ka	☐	☐	☐	☐
Sociální pracovník/ice	☐	☐	☐	☐
Učitel/ka	☐	☐	☐	☐
IT pracovník/ice	☐	☐	☐	☐
Armáda	☐	☐	☐	☐
Stavbyvedoucí	☐	☐	☐	☐

Děkuji za vyplnění dotazníku.



Téma	Návrhy konkrétních otázek
Úvod a „Warm up“, tedy podpora rozpovídání participantů a participantek.	Představení moderátorky a účelu fokusní skupiny. Vymezení časového rámce (max 120 minut). Informovaný souhlas a etika (seznámení s tím, jak bude nakládáno s nahrávkou a pracováno s řečenými informacemi). Pravidla diskuze a poděkování za účast. Požádat participanty a participantky o představení (křestní jméno, studovaný obor a jaké aktivity v projektu absolvovali). Zeptat se na studovaný obor, co je vedlo k této volbě, co je na studiu zajímavé.
Aktivity / zhodnocení - volba - informativnost	Proč jste si vybrali danou aktivitu? Co vás při jejím výběru zaujalo? Měli jste před aktivitou dost informací? Kde se to bude odehrávat? Věděli jste, co vás tam čeká, jak to bude probíhat? Pokud jste nebyli dostatečně informováni, mělo to vliv na to, jak jste se tam cítili?
Aktivity / zhodnocení - atraktivita - přínosnost	Byly pro vás informace, které jste se na aktivitě dozvěděli, přínosné? Dozvěděli jste se vše, co jste chtěli vědět? Co vás na aktivitách bavilo? (Popřípadě, co bylo nejnudnější). Můžete uvést nejsilnější moment, který jste při aktivitě zažili? (jeden pozitivní, jeden negativní). Vyskytl se moment, kdy jste chtěli z aktivity odejít? (požádat o vysvětlení).
Aktivity / změna	Změnila aktivita váš pohled na daný obor? Mohli byste to vysvětlit? Jaké představy jste měli o povolání před aktivitou? Naplnily nebo nenaplnily se ty představy? Vyjmenujte prosím tři věci, které vás na oboru (který aktivita reprezentovala) zaujaly? Dovedete si představit, že byste šli studovat tento obor (spojený s aktivitou)? Proč ano, proč ne? Co by se muselo změnit, abyste uvažovali o tomto oboru? (který reprezentuje aktivita) (například ve vašem okolí?...)
Aktivity / sdílení	Bavil/a jste se s někým ze svého okolí (rodina, kamarádi) o aktivitě? Jaké byly reakce okolí? Sdíleli jste něco i přes sociální sítě? Co mělo největší ohlas?
Genderové stereotypy a obor - práce	Co rozhoduje o tom, že nějaké povolání je víc pro muže a jiné víc pro ženy? Vysvětlíte prosím. Je nějaká práce, o které si myslíte, že muž nebo žena určitě nezvládne? Proč? Myslíte si, že jsou kariéra a úspěch stejně důležité pro muže i pro ženu? (požádat o vysvětlení). Je hlavním přínosem zaměstnání plat? Líší se očekávání spojené s prací u mužů a žen? (např. výše platu vs. vztahy na pracovišti / flexibilita). Je jedno, kdo z rodičů jde na rodičovskou? (požádat o vysvětlení). Myslíte si, že je výše platu stejně důležitá jak pro muže, tak pro ženy? (požádat o vysvětlení).



Scénář / Osnova - pokračování:

Téma	Návrhy konkrétních otázek
Genderové stereotypy a obor - studium	Co ovlivňuje to, o jakém oboru studia v budoucnu uvažujete? Bavíte se o tom doma? ve škole? Myslíte si, že humanitní obory jsou víc pro holky a technické obory jsou víc pro kluky? Proč? Jsou předměty, které jsou snazší pro holky nebo naopak pro kluky? (požádat o vysvětlení). Dokážete si představit, že byste studoval/a na škole, kde byste byl/a jednou z mála holek / kluků? (požádat o vysvětlení). Když půjdete na den otevřených dveří a uvidíte, že na té škole jsou samé holky (samí kluci) odradí vás to? A pokud tam uvidíte samé holky (kluky), co vás přiměje, abyste tam stejně šel (šla)?
Závěr	Máte pocit, že jsme zapomněli na něco, co je důležité? Chcete se vy sami na něco zeptat? Poděkování a ukončení rozhovoru.

6. Osnova polostrukturovaného rozhovoru

Téma	Návrhy konkrétních otázek
úvod	Představení cíle rozhovoru, a seznámení s tím, jak bude s daty pracováno. Ústní informovaný souhlas s účastí na evaluaci. Žádost o souhlas s nahráváním rozhovoru.
Obeznamení se studenty a studentkami	Jak dlouho na škole učíte? Jak dlouho učíte ve třídě, z níž se studenti a studentky účastní aktivit? Jak byste charakterizoval svůj vztah s třídou?
Volba navazujícího studia a povolání	Povídáte si se studenty a studentkami o tom, jaké mají plány po absolvování střední školy? Mají už konkrétní představy? Jak jsou představy studentů a studentek ovlivněny genderovými stereotypy o vhodnosti či nevhodnosti povolání pro muže či ženy? Je ve třídě někdo s genderově nestereotypní volbou? pokud ano - Setkal/a se dotyčný/á s nějakými reakcemi?
O projektu	Bavili jste se se studenty a studentkami o projektu? Povídali jste si o aktivitách, kterých se zúčastnili? Zaregistroval/a jste, zda si o aktivitách povídají? pokud ano - Jaká témata se objevují? O čem se v souvislosti s aktivitami baví?
Genderové stereotypy	Je téma genderových stereotypů součástí výuky? pokud ano - Bylo zapojeno před projektem, v průběhu projektu či v souvislosti s projektem? Jak podle vás téma genderových stereotypů ve vzdělávání a v oblasti práce studující reflektují, jak o něm přemýšlí?
Závěr	Máte pocit, že jsme zapomněli na něco, co je důležité? Chcete se vy sami na něco zeptat? Poděkování a ukončení rozhovoru.



7. Informovaný souhlas - vzor

Informovaný souhlas s účastí na zaměřeném skupinovém rozhovoru (Fokusní skupině) a jeho následným vyžitím pro účely evaluace projektu *Výběr povolání bez stereotypů v Plzeňském kraji*

Vyjadřuji souhlas s následujícími body:

- Byl/a jsem informován/a o účelu rozhovoru, kterým je sběr dat pro potřeby evaluace projektu realizovaném Akademii Hospodářské Komory PK, o.p.s. a další výstupy spojené s projektem. Cílem této fokusní skupiny je diskutovat zkušenosti z aktivit v rámci projektu a genderové stereotypy.
- Bylo mi sděleno, jak dlouho bude rozhovor trvat a jaký bude mít průběh. Jsem seznámen/a s právem odmítnout odpovědět na jakoukoli otázku, případně do tří dnů po účasti odmítnout účast na výzkumu.
- Souhlasím s nahráváním následujícího rozhovoru a jeho následným zpracováním. Zvukový záznam rozhovoru nebude poskytnut třetím osobám a po přepsání bude vymazán. Transkripce bude přístupná pouze evaluátorce projektu Alena Pařízkové, jinak nikomu až na části citovány v publikovaných výstupech projektu. Tyto publikované citace budou vždy důsledně anonymizovány.
- Byl/a jsem obeznámen/a s tím, jak bude s rozhovory nakládáno a jakým způsobem bude zajištěna anonymita i po skončení rozhovorů, která znemožní identifikaci mé osoby. Nikde nebude uvedeno mé jméno či jiné osobní údaje, díky kterým bych mohl/a být identifikován/a.

Dávám své svolení k tomu, aby evaluátorka použila informace z diskuse pro potřeby evaluační zprávy a další publikace a některé části v ní může citovat.

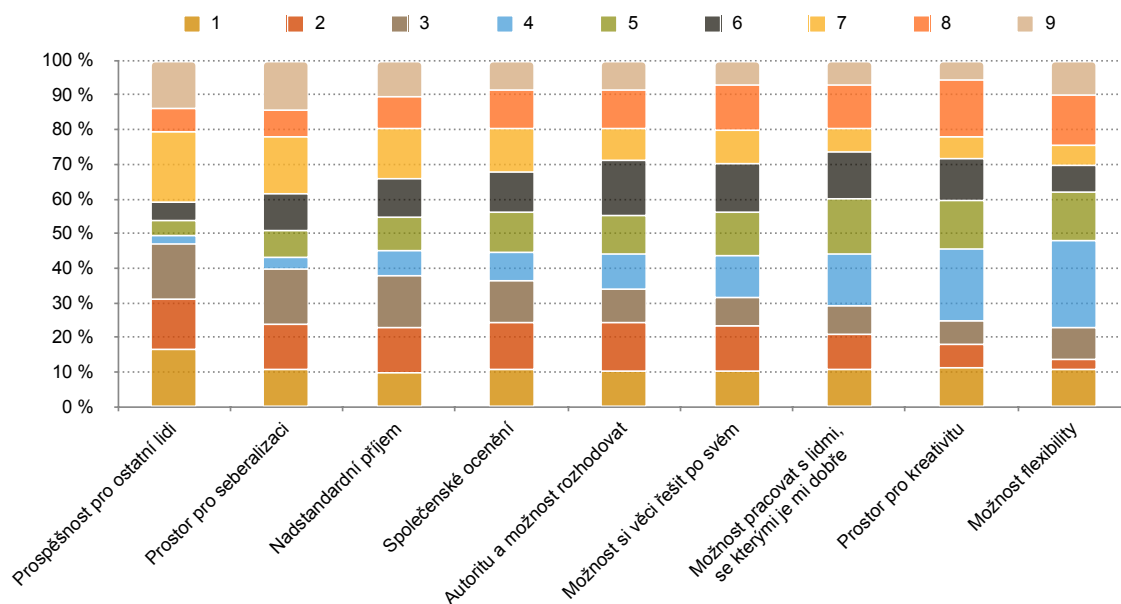
Datum:



8. Doplňující grafy a obrázky

Graf 22 Otázka 7 (první dotazování) důležité charakteristiky (ženy)

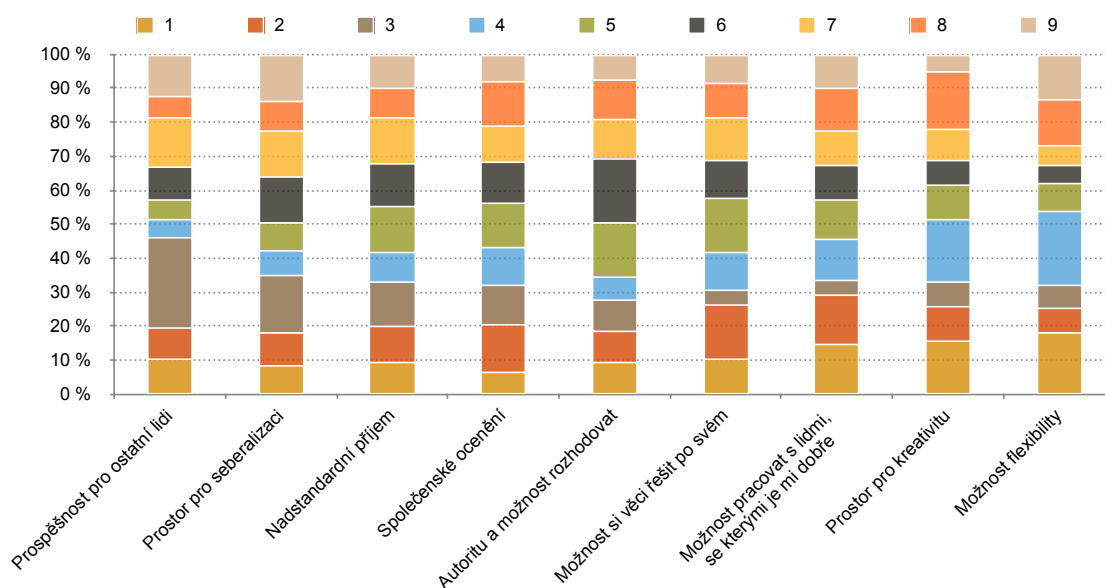
1 - nejdůležitější, 9 - nejméně důležité



N=725

Graf 23 Otázka 7 (první dotazování) důležité charakteristiky (muži)

1 - nejdůležitější, 9 - nejméně důležité

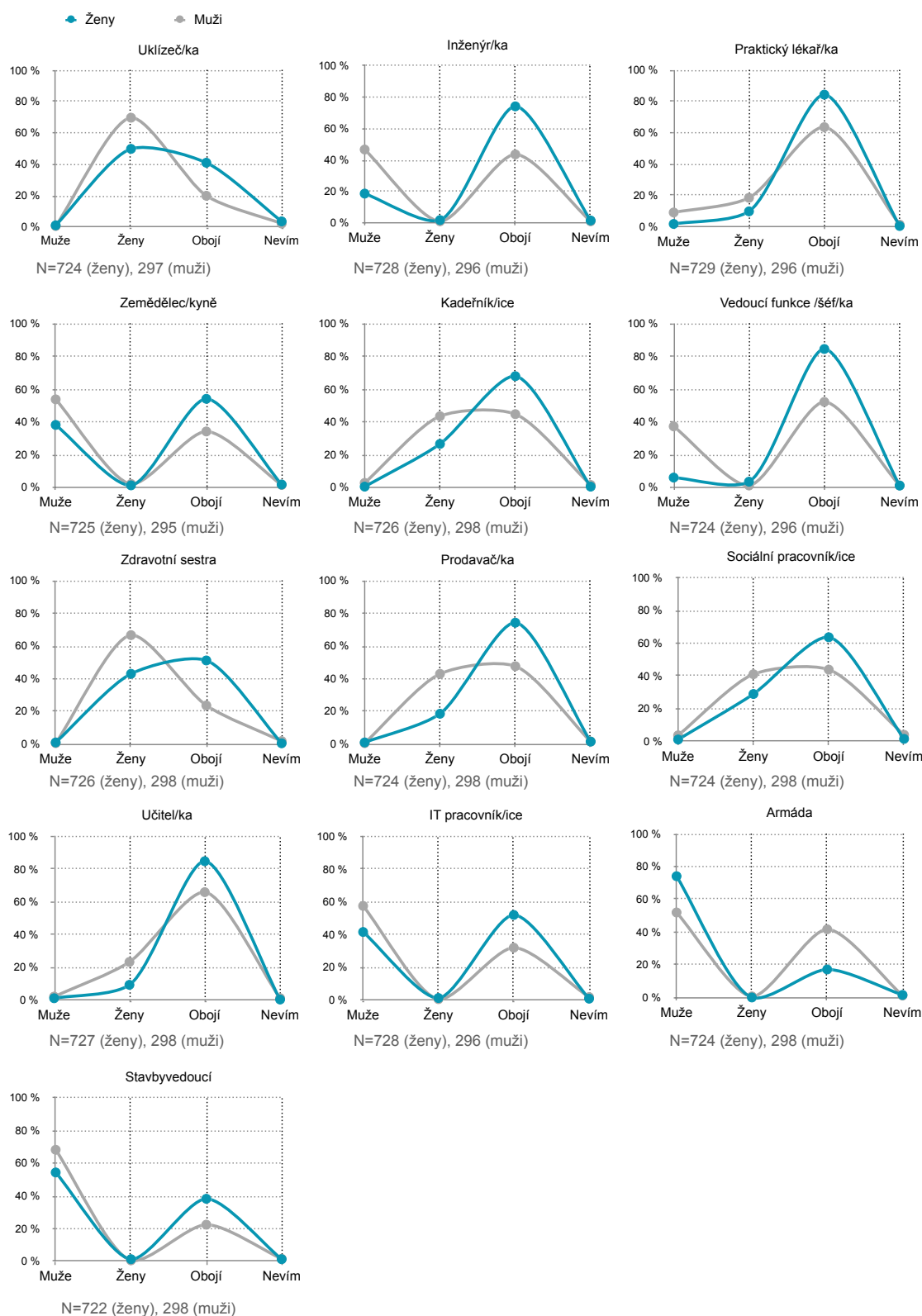


N=299



Graf 24 Jak vnímáte následující povolání? (první dotazování)

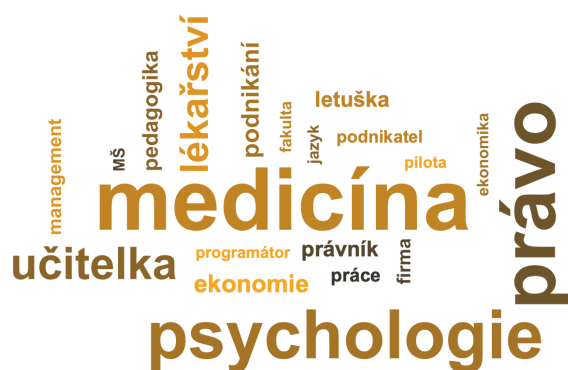
(Volby mezi vhodnější pro muže, vhodnější pro ženy, vhodné jak pro muže, tak pro ženy (Obojí), Nevím)



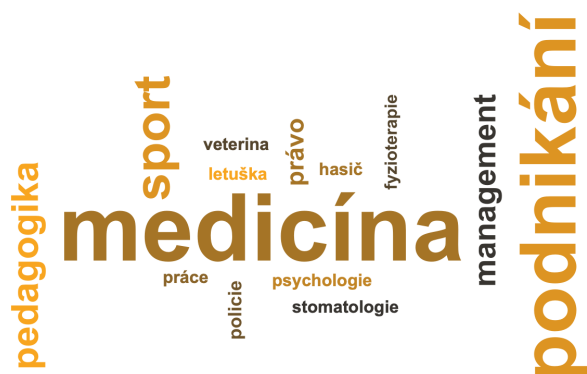


Word cloud z vepisovaných odpovědí u opakovaného dotazování na otázky č. 2 zda studující mají již vybraný studijní obor a otázky č. 3, jaké zaměstnání by si zvolili, pokud by si mohli vybrat jakékoliv možné.

Obr. 9 Otázka č. 2 (Opakované dotazování)



Obr. 10 Otázka č. 3 (Opakované dotazování)⁸



⁸ 20 slov z nejčastější frekvencí, min. frekvence 10, aplikován standardní stop-list, tedy mrak nezahrnuje předložky, spojky, čárky či slovesa (např. chtít, mít ...).



Obecné charakteristiky a genderové stereotypy

Uvádíme ty, u nichž došlo u prvního a opakovaného měření k posunu.

Tab. 7 Jak vnímáte následující charakteristiku: „Být zábavný/á“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Vhodnější pro muže	10 %	7 %	27 %	16 %
Vhodnější pro ženy	2 %	1 %	3 %	2 %
Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	85 %	88 %	66 %	77 %
Nevím	2 %	3 %	2 %	5 %
Nevyplněno	2 %	1 %	2 %	1 %
N=523				

Tab. 8 Jak vnímáte následující charakteristiku: „Být sportovně založený/á“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Vhodnější pro muže	10 %	6 %	40 %	23 %
Vhodnější pro ženy	1 %	0 %	1 %	2 %
Vhodné jak pro muže, tak pro ženy	84 %	88 %	53 %	73 %
Nevím	3 %	4 %	5 %	3 %
Nevyplněno	2 %	1 %	2 %	1 %
N=523				

Genderové stereotypy spojené s péčí a prací

Tab. 9 Porovnání míry souhlasu s výrokem: „Existují povolání, která jsou spíše vhodná pro muže než pro ženy“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Rozhodně souhlasím	27 %	20 %	66 %	43 %
Spíše souhlasím	44 %	60 %	19 %	46 %
Nevím	7 %	8 %	6 %	6 %
Spíše nesouhlasím	12 %	8 %	5 %	4 %
Rozhodně nesouhlasím	8 %	4 %	1 %	2 %
Nevyplněno	2 %	0 %	3 %	0 %
N=523				



Tab. 10 Porovnání míry souhlasu s výrokem: „Ženy se o děti umí starat lépe než muži.“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Rozhodně souhlasím	10 %	13 %	18 %	11 %
Spíše souhlasím	35 %	47 %	30 %	49 %
Nevím	16 %	15 %	14 %	20 %
Spíše nesouhlasím	28 %	15 %	19 %	12 %
Rozhodně nesouhlasím	9 %	10 %	15 %	7 %
Nevyplněno	3 %	0 %	4 %	1 %

N=521

Tab. 11 Porovnání míry souhlasu s výrokem: „Dělat kariéru je pro ženu méně důležité než pro muže.“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Rozhodně souhlasím	1 %	1 %	8 %	6 %
Spíše souhlasím	4 %	3 %	16 %	11 %
Nevím	6 %	8 %	22 %	23 %
Spíše nesouhlasím	23 %	22 %	28 %	36 %
Rozhodně nesouhlasím	65 %	66 %	23 %	24 %
Nevyplněno	2 %	1 %	3 %	0 %

N=522

Tab. 12 Porovnání míry souhlasu s výrokem: „Pro ženy je práce méně důležitá než pro muže“

	Ženy		Muži	
	1. dot	2. dot	1. dot	2. dot
Rozhodně souhlasím	1 %	1 %	7 %	2 %
Spíše souhlasím	4 %	1 %	13 %	11 %
Nevím	3 %	5 %	15 %	19 %
Spíše nesouhlasím	18 %	19 %	40 %	35 %
Rozhodně nesouhlasím	73 %	74 %	23 %	34 %
Nevyplněno	2 %	1 %	2 %	0 %

N=523



Tab. 13 Porovnání míry souhlasu s výrokem: „Pro muže je péče o domácnost stejně důležitý jako pro ženy.“

	1. dot		2. dot	
	Ženy	Muži	Ženy	Muži
Rozhodně souhlasím	35 %	23 %	23 %	18 %
Spíše souhlasím	26 %	30 %	29 %	33 %
Nevím	8 %	18 %	20 %	17 %
Spíše nesouhlasím	24 %	20 %	22 %	25 %
Rozhodně nesouhlasím	6 %	6 %	6 %	6 %
Nevyplněno	2 %	3 %	1 %	0 %

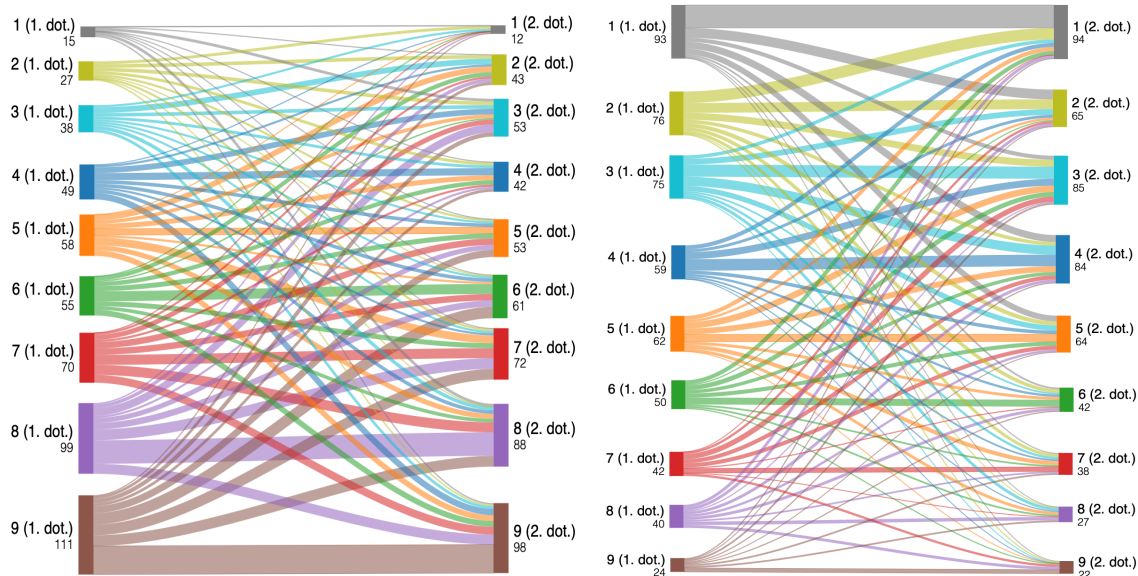
N=524

Důležité charakteristiky práce

Graf 25 Míra důležitosti u charakteristiky
„Ocenění“

Graf 26 Míra důležitosti u charakteristiky
„Spolupracující osoby“

1 (nejvíce důležitá) 9 (nejméně důležitá)



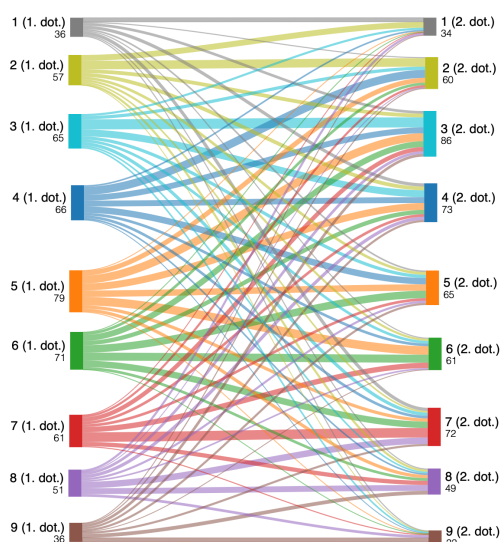
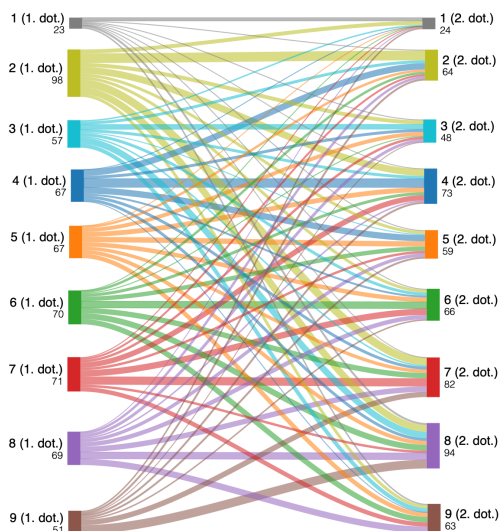
N=523 (vytvořeno pomocí [SankeyMATIC.com](https://sankeymatic.com/))



Graf 27 Míra důležitosti u charakteristiky
„Autorita“

Graf 28 Míra důležitosti u charakteristiky
„Autonomie“

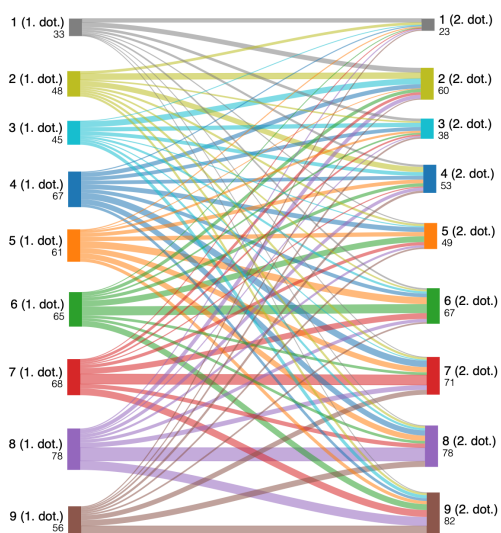
1 (nejvíce důležitá) 9 (nejméně důležitá)



N=523 (vytvořeno pomocí [SankeyMATIC.com](https://sankeymatic.com/))

Graf 29 Míra důležitosti u charakteristiky „Kreativita“

1 (nejvíce důležitá) 9 (nejméně důležitá)

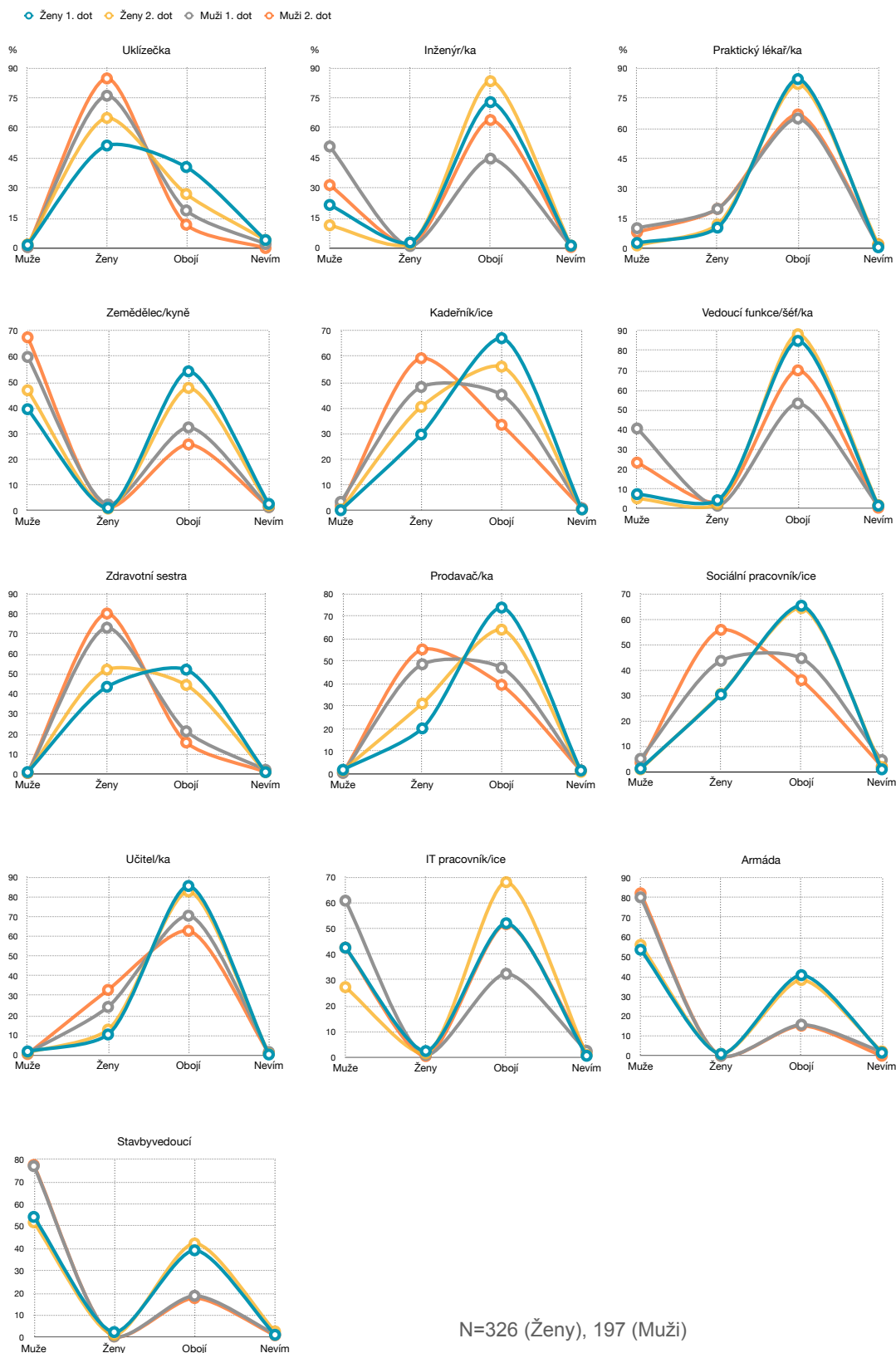


N=523 (vytvořeno pomocí [SankeyMATIC.com](https://sankeymatic.com/))



Graf 30 Jak vnímáte následující povolání? (%) (první a opakované dotazování)

(Volby mezi vhodnější pro muže, vhodnější pro ženy, Vhodné jak pro muže, tak pro ženy (Obojí), Nevím)



N=326 (Ženy), 197 (Muži)